

57 VUOTTA VAPAAEHTOISTA MAANPUOLUSTUSTYÖTÄ

MAANPUOLUSTAJA

Maanpuolustuskiltojen jäsenlehti • 2/2020

Suomen Sotilas on maamme suurin ja vanhin riippumaton sotilasaikakausjulkaisu. Vuosikerta sisältää kuusi lehteä – yhteensä yli 500 sivua täyttä asiaa maanpuolustuksesta, sotataidosta, sotilastekniikasta ja sotahistoriasta.

Tilaa nyt Suomen Sotilas

Maanpuolustuskiertäläiselle hinta vain

**Kestotilaus
55 € / 12 kk**

**TILAA
NYT**

Soita tilaus (03) 4246 5334
Voit tilata myös sähköpostitse
asiakaspalvelu@jaicom.com

Tarjous voimassa 15.12.2020 asti

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön tulevaisuus

Yhteiskuntamme turvallisuutta ja vakautta uhkaavien riskitekijöiden kirjo laajenee ja uudistuu. Kokonaisturvallisuuden tilannekuva, uhkien ennaltaehkäisy ja kriisivalmiuden kehittäminen on monimutkaistunut hyvin lyhyessä ajassa. Lisäksi maailmassa on hallitsematon joukko toimijoita, jotka valta-yrkimyksissään synnyttävät nopeasti uusia kriisejä välittämättä kansainvälisistä sopimuksista ja valtioiden itsemääräämisoikeuksista. Toimintaympäristömme vakautta tavoiteltaessa voimmekin hyvin kysyä, ovatko ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeiset kysymykset jääneet taka-alalle yhteiskuntamme kehittämiskehikossa.

Perustuslakimme mukaan jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään. Maanpuolustusvelvollisuuden sisältöä ei tarkemmin perustuslaissa määritellä, mutta säännöksen perustelujen mukaan se kattaa sotilaallisen maanpuolustuksen lisäksi muutkin isänmaan puolustamisen ja siinä avustamisen tavat. Suomen turvallisuuden ja varautumisen hallintaa varten on luotu kokonaisturvallisuuden malli, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Kokonaisturvallisuusmallia arvostetaan. Voidaan kuitenkin kysyä, miten laajasti maanpuolustuksen ja kokonaisturvallisuuden muuttuvia tarpeita ratkaisemme, ja kuinka kattavasti erilaisiin kriiseihin varautumisessa em. maanpuolustusvelvollisuutta on perusteltua hyödyntää.

Ulkopoliittisen instituutin johtaja **Mika Aaltola** toteaa kirjassaan *Poutasään jälkeen*: ”Itseensä voi luottaa kaikkein eniten, jos on varmistettu kansallinen osallisuus ja siitä kumpuava puolustustahto ja materiaalin resurssointi.” Vapaaehtoinen maanpuolustus on ymmärrettävästi pitkään kohdistunut ennen kaikkea sotilaalliseen maanpuolustukseen. Reserviläisjärjestöjen, maanpuolustuskiltojen, naisjärjestöjen ja perinneyhdistysten toiminta on vakiintunutta kansalaistoimintaa, joka osaltaan parantaa yhteiskuntamme valmiutta selviytyä eri turvallisuustilanteissa. Vaikka tässä toiminnassa on mukana mitava määrä sitoutuneita vapaaehtoisia voimme perustellusti todeta, että muuttuva toimintaympäristö haastaa vapaaehtoisen maanpuolustuksen suuntautumaan myös uusiin tarpeisiin. Eduskunta hyväksyi viime vuonna vapaaehtoisen maanpuolustuksen lakipaketin, jonka keskeinen muutos aiempaan on se, että vapaaehtoinen sotilaallinen koulutus siirtyi Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä (MPK) Puolustusvoimien tehtäväksi. Vastaavasti MPK sai tässä muutoksessa vastuulleen uusia tehtäviä, ja sitä kehitetään organisaationa, joka antaa mm. poikkeusolojen osaamista ja sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta sekä varautumis- ja turvallisuuskoulutusta. Yhteiskuntamme kriisitietoisuuden, valmiuden ja osaamisen tuleekin jatkossa lisääntyvässä määrin kattaa myös sellaisia asioita, jotka eivät kuulu sotilaallisen maanpuolustuksen kokonaisuuteen. Esim. digitalisaatio ja teknologinen kehitys vaikuttavat jatkossa

Koronapandemia on opettanut meille useissa kohdissa, ettei tarvittava valmius ollut kunnossa.

kaikkiin yhteiskunnan toimintoihin. Tavoittelavien hyötyjen ohella ne tuovat meille myös uusia turvallisuusriskejä, joihin varautuminen edellyttää kansalaistaitoja myös yksilötasolla. Miten kansalaiset toimivat ja palvelut saadaan järjestettyä tilanteessa, jossa esim. tietoliikenneyhteydet ja merkittävät ydinjärjestelmät ovat laaja-alaisesti poissa käytöstä?

Oma aselaji- tai joukko-osastohistoria, toive kertausharjoituksista ja reservin ylenyksistä on motivoinut monia meitä vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä mukana olevia toimintaan. Ne ovat edelleenkin hyviä sitoutumisen lähteitä, mutta vain pienelle osalle kansalaisistamme. Miten luomme kokonaisturvallisuuden uusia tarpeita palvelevia toimintoja, jotka innostavat eri-ikäisiä ja -taustaisia suomalaisia laajemmin mukaan vapaaehtoistyöhön?

Puolustusministeriön sivuilla todetaan vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta mm. seuraavasti: ”Vapaaehtoinen maanpuolustus antaa Suomen puolustusvalmiudelle tehokkaan resurssin. Toiminnalla on kaikkia kansalaisryhmiä yhdistävä ja maanpuolustustahtoa kohottava vaikutus. Suomea ei puolusteta vain aseina vaan yhteistyössä käyttäen koko yhteiskuntamme voimavaroja. Muillakin kuin sotilaallisilla vapaaehtoisorganisaatioilla on omat tärkeät tehtävänsä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa eriasteisissa kriiseissä. Vapaaehtoisjärjestöjen etenkin paikallistasolla tekemällä yhteistyöllä voidaan saavuttaa tulevaisuudessa suurta turvallisuushyötyä sekä alueellisesti että valtakunnallisesti.” Tämä on hyvä linjaus. Eri puolilla Suomea toteutettavat, jatkuvasti kehittyvät paikallispoolustusharjoitukset ovat esimerkkejä eteenpäin menosta.

Valtioneuvosto päätti alkuvuonna puolustusministeriön esittelystä asettaa parlamentaarisen komitean selvittämään yleisen asevelvollisuuden kehittämistä ja maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä. Vaikka selvitys kohdistuukin ensisijaisesti asevelvollisuusjärjestelmän kysymyksiin, se voi antaa suuntaa myös vapaaehtoiselle työlle. Yhteiskuntamme turvallisuuden ja vakauden hallinta ei ole kuitenkaan riippuvainen vain julkisen päätöksenteon osoittamista rakenteista ja voimavaroista. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kentän on osaltaan täytettävä laajenevan turvallisuusikäsitteen vaatimia tehtäviä. Tämä edellyttää turvallisuustekijöiden ja muuttuvan tilannekuvan osalta aktiivista viestintää sekä yhteisten tavoitteiden jakamista vielä paremmin. Varautumisen ja valmiuden kehittämisessä on selkiytettävä erityisesti sitä, mikä konkreettinen rooli eri toimijoilla kulloinkin on. Toisin sanoen: ketkä turvallisuuden eri osa-alueilla johtavat, vastaavat ja resursoivat varsinaisen toiminnan? Mikä on viranomaistehtävää, ja miten yritysten ja vapaaehtoisten voimavarat otetaan käyttöön? Mitä kokonaan uutta tarvitaan? Koronapandemia on opettanut meille useissa kohdissa, ettei tarvittava valmius ollut kunnossa. Samalla se on vahvistanut käsitystä, että kriisitilanteessa yhteiskuntamme selviytyminen on hyvin riippuvainen omavaraisuudestamme.

Olemmehan valveilla, jotta voimme myös nukkua rauhassa!

Urpo Karjalainen, liittohallituksen 2. varapuheenjohtaja

s. 30

Salpalina ja Raatteentie.

Merikuljetukset keskeinen osa Suomenlinnan Rannikotykistökillan toimintaa saaristossa.

s. 26

s. 10

Pohjois-Pohjanmaan Ilmatorjuntakilta ry valittiin vuoden killaksi.

s. 12

Pohjan Pioneerikilta rakensi 28. sillan Lumijoelle

Maanpuolustaja

Maanpuolustuskieltojen liitto
ry:n jäsenlehti
www.mpkl.fi

Toimitus

MPKL ry, Döbelninkatu 2,
00260 Helsinki
www.mpkl.fi

Jäsenmaksu- ja jäsenrekisteriasiat

Sari Fagerström
p. (09) 4056 2010 (klo 10-14)
jasenasiat@mpkl.fi

Vastaava päätoimittaja

Anu Varjonen

Kustantaja

Kustannus Oy Suomen Mies
Döbelninkatu 2
00260 Helsinki
010 423 8380
www.suomensotilas.fi

Kannen kuva

Puolustusvoimat

MAANPUOLUSTAJA

Maanpuolustuskieltojen jäsenlehti

Sisällys

- 6 Kevään ja kesän tapahtumia Oulun alueella
- 10 Pohjois-Pohjanmaan Ilmatorjuntakilta ry valittiin vuoden killaksi
- 12 Pohjan Pioneerikilta rakensi 28. sillan Lumijoelle
- 16 Sotahistoriallisen sillan kunnostus Kuhmon Jyrkänkoscilla
- 20 Alkuvuoden veteraani- ja maanpuolustustyön muistotilaisuudet koruttomina – samalla koronattomina
- 26 Merikuljetukset osa Suomenlinnan Rannikkotyökistökiljan toimintaa saaristossa
- 29 Troijan hevonen
- 30 Salpalinja ja Raatteentie
- 40 KEVA78 poistettiin käytöstä
- 42 Ilmatorjunnan Severi-tutka Parkanoon tulevaan sotamuseoon
- 43 Maanpuolustuksen opetuksesta kansakoulussa
- 45 Pirkanmaan viestikitalaisia etäsotilasmarssilla
- 46 Mikä ihmeen taistelunjohtokone?
- 47 Kauhun tasapainon synty
- 51 Ydinpommia kuljettaneen sotalaiven synkkä kohtalo
- 52 Ilmataisteluliikchedinnän perusteita

■ Sepeleiden laskijat ryhmittyneenä muistomerkillle huomioiden turvavälit

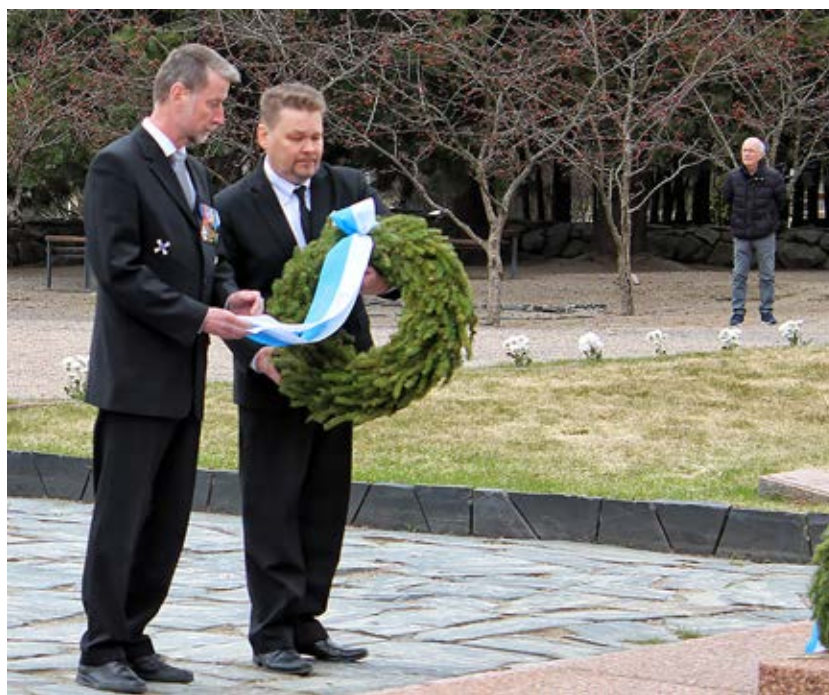
Koronarajoituksin **Kevään ja kesän tapa**

■ TEKSTI JA KUVAT: SEPPO SUHONEN

Kaatuneiden muistopäivä 17.5.2020

Kaatuneiden muistopäivää vietettiin pienimuotoisena sepeleenlaskutapahtumana Oulussa Intiön sankari-muistomerkillä. Tällöin laskettiin viisi sepelettä noudattaen suositeltuja turvavälejä. Sepeleensä laskivat Oulun Seudun Sotaorvot, Puolustusvoimat, Oulun kaupunki, Maanpuolustusjärjestöt ja Oulun evankelis-luterilaiset seurakunnat. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakomppanian reserviläiset olivat kunniaavartiossa muistomerkillä. Tilaisuutta oli kokoontunut seuraamaan pieni joukko oululaisia.

Sepeleen laskutilaisuuden jälkeen **Reijo Sallinen** esitteli muutaman hautamuistomerkin Intiön hautausmaalla. Näitä olivat mm. 4. Oulun Suomen tarkka-ampujapataljoonan muistomerkki, kolmen espanjantautiin toisen maailmansodan aikana kuolleen

■ Maanpuolustusjärjestöjen sepelettä laskemassa Jari Maljanen Pohjois-Suomen Kiltapiiristä ja Hannu Aurinko Oulun Reserviupseerikerhosta.

htumia Oulun alueella

**Espanjantautiin
kuolleiden
saamelaisten
varusmiesten
hautakivet
ovat päässeet
rapistumaan...**

saamelaisen varusmiehen hautakivet ja jatkosodan aikana 1941–1944 Oulun lähistöllä kaatuneiden neuvostojoukkojen desanttien hautamuistomerkki. Espanjantautiin kuolleiden saamelaisten varusmiesten hautakivet ovat päässeet rapistumaan, ja Pohjan Jääkärikilta ry:n puheenjohtaja **Kari Ahokas** päätti esittää killan hallitukselle, että kiltä kustantaisi hautakivien kunnostamisen. Lähinnä kyseessä olisi kaiverruksien tekstien uudelleen kultaus.

■ Kolmen saamelaisen varusmiehen hautakivet. Kuvassa henkilöt vasemmalta Kari Ahokas, Markku Holopainen, Eva Lindblad, Reijo Sallinen ja Tellervo Suoranta-Sallinen.

■ Juhlapuhuja Kempeleen kunnanhallituksen puheenjohtaja Antti Ollikainen (vasemmalla) ja lippulinna ja muistomerkin kunniavartiossa Tarmo Turunen, Esa Niskala, Martti Huoponen, Vesa Matkaselkä ja Risto Juvonen.

■ TEKSTI: KARI PENTTI

Lippujuhlan päivä 4.6.2020

Kempeleen Reserviupseerikerho, Kempeleen Reserviläisyhdistys ja kempeeläiset eri kiltojen edustajat järjestivät perinteisen sepeleenlaskutilaisuuden Kempeleen Vapaudenpuistossa **Kari Pentin** toteuttamana. Juhlapuhujana oli Kempeleen kunnanhallituksen puheenjohtaja **Antti Ollikainen**. Tilaisuudessa kuntaa oli edustamassa myös valtuuston 1. varapuheenjohtaja **Ahti Tahkola**. Sepelepartiassa olivat kunnallisneuvos **Kari Ahokas** ja Reserviupseerikerhon kunniapuheenjohtaja **Pentti Mellenius**. Muistomerkin kunniavartiossa

■ Sepelettä laskemassa muistomerkillä vasemmalta Pentti Mellenius ja Kari Ahokas.

olivat kapteeni **Vesa Matkaselkä** ja vääpeli **Risto Juvonen**. Lippumiehinä olivat vääpeli **Tarmo Turunen** ja ylikersantti **Martti Huoponen**. Lippuvartiomiehenä oli alikersantti **Esa Niskanen**. Kari Pentti oli järjestänyt kahvitarjoilun tilaisuuteen.

Kempeleen Vapaudenpuisto on perustettu vuonna 2007 Suomen täyttäessä 90 vuotta silloisen kunnanjohtaja Kari Ahokkaan esityksestä. Puiston suunnitteli **Outi Tuomivaara**. Muistomerkissä on teksti ”Kiitokset vapaasta isänmaasta”. Tilaisuutta oli seuraamas-
 sa pieni joukko kempeleläisiä.

■ Pioneerit yhteiskuvassa, vasemmalta Jonne Posti, Veikko Inkilä, Jouko Lehtoranta, Aimo Hattula, Väinö Heikkala, Seppo Suhonen ja Heikki Salumäki.

Pohjan Pioneerikilta ry:n perustajajäsenten ja entisten puheenjohtajien kokoontuminen 14.8.2020 Oulussa

■ TEKSTI JA KUVAT: SEPPO SUHONEN

Pohjan Pioneerikilta ry:n perustajajäsenet ja entiset killan puheenjohtajat kokoontuivat Karinkannassa ranta-alueella kesäisen piknik-tapaamisen merkeissä. **Heikki Salumäki** toimi kokoonkutsujana, ja hän oli järjestänyt piknikin tarjoilut. Tapaamiseen osallistui seitsemän pioneeriveljeä ja viisi puolisoa. Tapahtuma oli veljellinen ja lämminhenkinen. Muisteltiin killan toimintaa sen 42-vuotisen historian ajalta. Tarinaa olisi riittänyt pitempäänkin tapaamiseen. Yhteisesti todettiin, että erilaisten koulutustapahtumien järjestäminen on tuonut killan toimintaan aktiivisuutta ja nuorta jäsenkuntaa. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksellä (MPK) on ollut merkittävä rooli reserviläisten vapaaehtoisessa koulutustoiminnassa, ja killa on hyödyntänyt sitä koulutuksen toteutuksessa. Koulutustoimintamme on tuonut uusia nuoria ja aktiivisia jäseniä mukaan killaan ja killan toimintaan. Aselajin erityispiirteet ovat luoneet mahdollisuudet monipuoliseen koulutustarjontaan.

Paikalla oli kaksi edelleen killan jä-

■ Piknikin järjestäjät Heikki ja Arja.

seninä olevaa perustajajäsentä, **Aimo Hattula** ja kunniajäsenemme **Veikko Inkilä**. Vanhoista puheenjohtajista paikalla olivat kunniapuheenjohtaja **Jonne Posti**, **Jouko Lehtoranta**, **Seppo Suhonen** ja Heikki Salumäki. Entinen killan puheenjohtaja **Iikka Ellilä** ja nykyinen puheenjohtaja **Janne Kalinainen** eivät päässeet tilaisuuteen työesteiden vuoksi. Lisäksi paikalla oli killan entinen pitkäaikainen rahastonhoitaja **Väinö Heikkala**.

■ Kiltakilpailussa 2020 palkitut, vasemmalta Vuoden kiltta 2020, Pohjois-Pohjanmaan Ilmatorjuntakilta ry, pj Juha Mikkonen, 1. kunniamaininta Pirkka-Hämeen Pioneerikilta ry, pj. Pertti Koivuaho ja 2. kunniamaininta Korian Pioneerikilta ry, pj. Ilkka Jaakkola.

■ TEKSTI JA KUVAT: SEPPO SUHONEN

Pohjois-Pohjanmaan Ilmatorjuntakilta ry valittiin vuoden killaksi

Maanpuolustuskiltojen liitto ry (MPKL) piti liittokokoksensa 13.6.2020 Helsingissä ravintola Bottan juhlasalissa. Liittokokous siirtyi koronatilanteen vuoksi huhtikuulta tähän ajankohtaan. Paikalla liittokokouksessa oli 21 kiltalaista eri puolelta Suomea, ja etäyhteyden päästä kokoukseen osallistui 11 kiltalaista. Liittokokoukseen osallistujat edustivat yhteensä 41 kilttaa ja kiltapiiriä. Kokousedustajilla oli käytettävänä yhteensä 65 ääntä. MPKL on valtakunnallinen kattojärjestö aselaji-, perinne- ja joukko-osastokilloille. Liittoon kuuluu lähes 100 kilttaa ja yhdistystä, joiden henkilöjäsenmäärä on noin 15 000 reserviläistä. **Matti Mikkonen** Karjalan Prikaatin Killasta valittiin liittokokouksen puheenjohtajaksi.

MPKL:n liittokokouksessa hyväksyttiin liiton toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2019 sekä tehtiin hen-

kilöstövalintoja erovuoroisten luottamushenkilöiden tilalle liittohallitukseen, liittovaltuustoon ja vaalivaliokuntaan. Liittohallituksen 1. varapuheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti **Urpo Karjalainen** Lahdesta. Liittovaltuuston puheenjohtajaksi valittiin **Pauli Mikkola** Kirkkonummelta. Rekisteröityjen kiltapiirien edustajiksi liittovaltuustoon valittiin **Jarmo Ruti** (Etelä-Karjalan Kiltapiiri ry), **Matti Mikkonen** (Kymenlaakson Kiltapiiri ry), **Timo Koukku** (Vaasan Kiltapiiri ry), **Jari Maljanen** (Pohjois-Suomen Kiltapiiri ry) ja **Veikko Toivonen** (Etelä-Suomen Kiltapiiri ry). Lisäksi liittovaltuustoon valittiin kilttojen edustajina äänestyksen tuloksena **Kari**

Paikalla liittokokouksessa oli 21 kiltalaista eripuolelta Suomea ja etäyhteyden päästä kokoukseen osallistui 11 kiltalaista.

Ahokas (Pohjan Jääkärikilta ry), **Lars Eklund** (Suomenlahden Laivastokilta ry), **Aimo Hattula** (Pioneeriaselajin Liitto ry), **Mårten Holmberg** (Merenkurkun Kilta ry), **Jan-Erik Juslin** (Historyayhdistys Stella Polaris HSP ry), **Veronika Laitinen** (Turvakurssin Kilta ry), **Paavo Mikkonen** (Karja-

■ Liiton toiminnanjohtaja Henry Siikander ja toimisto- ja viestintäsihteeri Anu Varjonen.

lan Prikaatin Kilta ry), **Sami Pollari** (Etelä-Pohjanmaan Pioneerikilta ry), **Jussi Sainio** (Ratsumieskilta ry) ja **Mikko Säntti** (Seinäjoen Sotilaspiirin Kilta ry). Kilttojen edustajiksi liittovaltuustoon oli tarjolla 11 paikkaa, ja 13 ehdokasta tavoitteli liittovaltuuston jäsenyyttä. Kaikki henkilövalinnat tehtiin lopulta vaalivaliokunnan esityksen perusteella. Vaalivaliokunnan jäsen **Seppo Suhonen** esitteli liittokokoukselle vaalivaliokunnan ehdotukset henkilövalintojen osalta.

■ Liittokokouksen puheenjohtajana toimi Matti Mikkonen.

Vaalivaliokuntaan valittiin tehtyjen esitysten perusteella jatkamaan **Timo Koukku** (Vaasan Kiltapiiri, 2022), **Juhani Saarela** (Pirkanmaan Kiltapiiri, 2022), **Esa Simpanen** (Päijät-Hämeen Kiltapiiri ry, 2020) ja **Seppo Suhonen** (Pioneeriaselajin Liitto, 2022). Vaalivaliokunnan varajäseneksi valittiin jatkamaan **Veikko Toivonen** (Turvakurssin Kilta, 2022). Vaalivaliokunnassa on seitsemän jäsentä ja kaksi varajäsentä.

Liittokokouksessa perinteisesti palkitaan hyvin menestyneitä jäsenyhdistyksiä ja henkilöjäseniä. Vuoden killaksi 2020 valittiin Pohjois-Pohjanmaan Ilmatorjuntakilta ry. Valintaperusteina oli monipuolinen ja runsas vapaaehtoinen koulutustoiminta ja muu toiminta reserviläisille. Kilta tekee aktiivisesti yhteistyötä Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen MPK:n ja muiden maanpuolustusjärjestöjen kanssa. Tänä vuonna 1. kunniamaininnan kiltakilpailussa sai Pirkka- Hämeen Pioneerikilta ry ja 2. kunniamaininnan Korian Pioneerikilta ry.

Vuoden kiltalehteä ei enää valittu. Liittohallitus oli päättänyt näin, koska kiltalehti ilmestyy Suomessa enää neljä kappaletta paperisena versiona. Näin loppui pitkään kiltatoiminnassa ollut kiltalehtien kilpailu tiedottamisen ihanoudesta!

Vuoden kiltalaiseksi 2020 valittiin **Kari Janhunen** Lentosotakoulun Kilta ry:stä. Perusteina valinnalle mainitaan mm. killan toiminnan aktiivinen kehittäminen ja tunnettavuuden parantaminen sekä monipuolisten maanpuolustushenkisten tapahtumien järjestäminen paikkakunnalla eri yhteistyökumppanien kanssa.

■ Maanpuolustuskiltojen liitto ry:n liittohallituksen puheenjohtaja Marko Patrakka avaa liittokokouksen 2020.

■ Liittovaltuuston jäsenien valintaan liittyvä äänenlaskenta on alkamassa, vasemmalla liiton toiminnanjohtaja Henry Siikander ja äänenlaskijoiksi valitut Mikael Kaskelo ja Jukka Kivimäki.

Pohjan Pioneerikilta rakensi 28. sillan Lumijoelle

Pohjan Pioneerikilta ry jatkoi sillanrakennusperinteitään rakentamalla latusillan 31.7.–2.8.2020 Lumijoen Ukuranperän urheilualueelle.

■ TEKSTI JA KUVAT: SEPPO SUHONEN

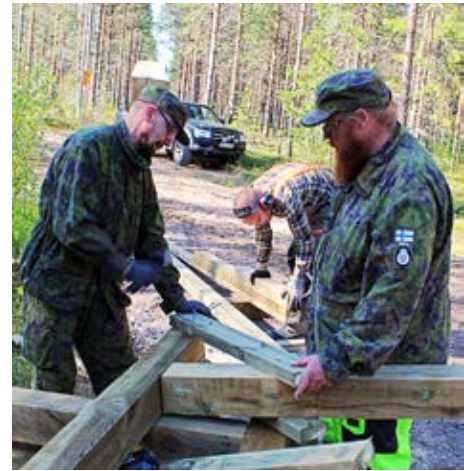
■ Kansilankutus käynnissä pohjoislappeella.

■ Telineet pystytetty, ja sillan rakentaminen voi alkaa.

MPK:n ja Pohjan Pioneerikilta ry:n yhteistyönä rakennettu silta oli 28. alkaen vuodesta 1993. Kurssille osallistui 22 reserviläistä, joista yhdeksän oli Pohjan Pioneerikilta ry:stä. Kurssilaiset tulivat pääosin Lumijoelta, Limingasta ja Oulusta. Kaukaisimmat tulivat Kolarista, Leppävirralta, Kuopiosta ja Saarijärveltä. Lumijoelle on rakennettu jo aikaisemmin yksi latusilta samalle urheilualueelle 2014 sekä kaksi teräspalkkisiltaa Lumijoen keskustaant aikaisempina vuosina.

Siltakurssi kokoontui perjantaina Lumijoen keskuskoululle, jossa kurssilaiset varustettiin. Kurssilaiset myös majoituivat koululle. Varustamisen jälkeen **Seppo Suhonen** kävi läpi kurssin turvallisuussuunnitelman ja kurssin johtaja **Jari Satomaa** sillan rakentamissuunnitelman. Kunnansinööri **Ari Korkala** toivotti kurssilaiset tervetulleeksi Lumijoelle ja kertoi kunnan kurssijärjestelyistä. Koululla syödyn päivällisen jälkeen kurssilaiset lähtivät aloittamaan sillan rakentamista. Lumijoen kunta oli asentanut pystytuet jo valmiiksi viikon alkupuolella ja lisäksi oli ajettu maa-ainesta maapenkkaan sillan molemmissa päissä. Ensimmäiseksi koottiin kaksi alumiinista

■ Kaiteiden tukielementtien kokoaminen, etualalla Urho Moilanen ja Heikki Roppinen, taempana Tero Svan.

telinetornia siltatyöhön. Sen jälkeen päästiin tasaamaan pystytuet oikeaan korkoon ja asennettiin ensimmäiset tukipalkit pystytukien päähän. Siltakurssilla oli apuna paikallisen urakoitsijan kaivinkone, joka oli varustettu hydraulisella tukkipalkilla. Tällä nostettiin tukipalkit, parrut ja kansilankutus paikoilleen.

Lauantaina työt jatkuivat poikkipalkkien ja pitkittäisten palkkien asentamisella sekä kannen poikittaisparrujen naulaamisella. Työt etenivät ripeästi, ja kannen nau-

■ Pitkittäis-
jäykisteiden
asennus
käynnissä.

laus päästiin aloittamaan sunnuntai-
aamuna pohjoisen pään osalta. Tämän jälkeen kaiteiden asennustyö saatiin käyntiin. Kannen ja poikittaisparrujen naulauksessa apuna oli Jari Satomaan kehittämä lisälaitte iskuporakoneeseen. Vasaralla lyötiin nauhat alkuun ja iskuporakoneella 150–200 mm:n nauhat upposivat kevyesti lankkuihin ja poikittäisiin parruihin. Sunnuntaina saatiin asennettua kaikki poikittaisparrut ja kaiteiden tukirakenteet eli sillan runko sekä pohjoispään kansilankutus ja kaiteet. Keskosian ja eteläpään kansi ja kaiderakenteet jäivät Lumijoen kunnan omana työnä toteutettavaksi. Loput kansilankut nostettiin jo nippuna asennuspaikalle valmiiksi.

Suoritettiin perinteinen nauhan leikkaus. Nauhaa leikkasivat: Jari Satomaa (kurssin johtaja), Lumijoen kunnanvaltuuston puheenjohtaja **Eino Jakkula** ja kunnaninsinööri Ari Korkala. Nämä molemmat lumijokelaiset osallistuivat

■ Sahan huolto menossa, vasemmalta VILLE KARPPIINEN ja TERO SVAN.

myös sillanrakennuskurssille. Lisäksi Lumijoen kunnanhallituksen puheenjohtaja **Jaana Ollakka** kävi katsomassa sillanrakennusprojektia. Lukuisat lumijokelaiset kävivät seuraamassa työn edistymistä. Oulun Sotilaskotiyhdistys vieraili kurssipaikalla tarjoten Pohjan Pioneerikilta ry:n kustantamat munkkikahvit.

Siltakurssille osallistui 22 reserviläistä. Kurssin johtajana toimi Jari Satomaa ja kouluttajina **Markku Liimatainen**, **Heikki Ropponen**, **Urho Moilanen** ja **Seppo Suhonen**, kaikki edellä mainitut Pohjan Pioneerikillasta.

Lisäksi killasta oli edellä mainittujen lisäksi neljä jäsentä mukana kurssilla. Loput olivat MPK:n järjestelmän kautta ilmoittautuneita reserviläisiä eri puolilta Suomea ja paikallisia reserviläisiä. **Mikko Vähäkuopus** oli kurssin ensiapuhenkilönä ja varalla oli **Mika Kärki**. Lumijoen kunta järjesti kurssilaisille lauantai-iltana saunomismahdollisuuden

■ Kurssilaisten ryhmäpotretti.

■ Nauhan leikkaus, vasemmalta Lumijoen kunnanvaltuuston puheenjohtaja Eino Jakula, Lumijoen kunnaninsinööri Ari Korvala ja kurssin johtaja Jari Satomaa. Edellä mainitut henkilöt osallistuivat siltakurssille.

■ Oulun Seudun Rauhan turvaajayhdistyksen vasta valittu kunniapuheenjohtaja Timo Heikkinen (myös Pohjan Pioneerikillan jäsen) käymässä kurssipaikalla, kuvassa oikealla Markku Liimatainen (kurssilla mukana).

**Siltakurssit
jatkuvat
tänä kesänä
Kuhmossa
elokuun lopulla
sekä ensi
vuonna usean
siltakurssin
toteutuksella.**

hikisen työpäivän päätteeksi Lumijoen Varjakassa. Ruokailut järjestettiin rakentamispaikalla. Ruoka kuljetettiin lämpöastioissa keskuskoulun keittiöltä.

Esitän kiitokset Lumijoen kunnalle siltakurssimahdollisuudesta ja järjestelyistä kurssia varten. Esitämme koko kurssin puolesta lämpimän kiitoksen keskuskoulun emännälle hyvästä ruuasta koko kurssin ajalta. Kiitokset koneurakoitsija **Juha Meskukselle** taitavasta kaivinkoneen käsittelystä nostotöiden osalta. Kiitokset Kainuun prikaatille kurssin tukemisesta varustein ja työkaluin sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun aluetoimistolle henkilöpakettiautosta, pakettiautosta ja peräkärrystä, jotka oli osoitettu kurssin käyttöön. Esitän

kiitokset myös MPK:n Oulun koulutuspaikalle kurssin järjestämisestä. Tietysti esitän suurkiitoksen ahkerille kurssilaisille hyvästä työsuorituksesta ja suunnittelijoille toteutuskelpoisista suunnitelmista! Kokeneiden sillanrakentajien ansiosta varsin isotoinen silta saatiin rungon ja osittain kannen osalta kurssin puitteissa valmiiksi. Tehtiin työtä, jolla on tarkoitus. Oli mukava viikonloppu hyötyliikunnan merkeissä ja hyvässä seurassa! Lisäksi palkitsevaa oli, että saatiin nähdä kättemme työn tulokset! Siltakurssit jatkuvat tänä kesänä Kuhmossa elokuun lopulla sekä ensi vuonna usean siltakurssin toteutuksella. Seuraa MPK:n kurssitarjontaa!

■ Kurssilaiset yhteiskuvassa valmiin sillan kannella.

Sotahistoriallisen sillan kunnostus Kuhmon Jyrkänkoscilla

■ TEKSTI JA KUVAT: SEPPÖ SUHONEN

MPK:n Oulun koulutuspaikan järjestämällä siltakurssilla 21.–23.8.2020 kunnostettiin sotahistoriallinen puusilta Kuhmon Jyrkänkoscilla.

Siltakurssin piti Pohjan Pioneerikilta yhteistyössä Kuhmon Reserviläisyhdistyksen kanssa. Siltakurssi oli 29. MPK:n ja Pohjan Pioneerikilta ry:n yhteistyössä pitämänä. Talvisodan alkuaikoina 7.12.1939 Jyrkänkoscille pysähtyi Neuvostoliiton joukkojen hyökkäys. Eteläpuolella olivat neuvostojoukot ja pohjoispuolella suomalaiset. Suomalaiset räjäyttivät Jyrkänkoscen yli menevän puurakenteisen maantiesillan eteläisen pään 16.12.1939, ettei vihollinen pysty hyödyntämään siltaa etenemissään. Sillanpuolikas jäi jäljelle ja oli

paikallaan pitkään. Kuhmon reserviläiset uusivat sillanpuolikkaan 1972 Kainuun prikaatin pioneerivarusmiesten avustamana. Siltakurssilla uusittiin lahonneet osat, tukiparrut ja kansi toistamiseen. Kuhmon Reserviläisyhdistys on järjestänyt alueelle sotahistoriallisen ulkomuseon, ja puolikas silta on osa museon näyttelyä.

Siltakurssille osallistui kahdeksan reserviläistä MPK:n järjestelmän kautta ja 10 Kuhmon reserviläisyhdistyksen jäsentä. Kuhmon Reserviläisyhdistyksen naisjaoston kaksi rouvaa muonittivat siltakurssilaiset. Majoitus oli järjestetty

Kuhmon Reserviläisyhdistys on järjestänyt tälle alueelle sotahistoriallisen ulkomuseon, ja puolikas silta on osa museon näyttelyä.

■ Tukiparrujen päiden räjäytys.

Kuhmon Reserviläisyhdistyksen hirsitaloon, Korpilinnaan, missä oli saunomismahdollisuus. Olosuhteet siltakurssille olivat hyvät majoituksen ja muonitushuollon osalta. Kurssin reserviläisjohtajana toimi **Jari Oikarainen** Pohjan Pioneerikillasta. Hän oli myös laatinut sillan korjaussuunnitelman. Kouluttajina toimivat **Ari Korhala, Tero Svan** ja **Seppo Suhonen**. MPK:n tiedotusryhmä, **Allu Alatalo** ja **Jukka Mannermaa**, videoivat siltakurssin tapahtumat vaihe vaiheelta. Kuvauksissa oli apuna Jari Oikaraisen pienoiskopteri, videodrooni. Siltakurssista kuvattu video on MPK:n ja Pohjan Pioneerikilta ry:n käytettävissä siltakurssien esittelyssä ja markkinoinnissa. Allu Alatalo julkaisi videon myös MPK:n Pohjois-Suomen Facebook-sivuilla.

Kurssi alkaa

Kurssi alkoi perjantaina 21.8.2020 klo 16. Varustimme kurssilaiset, kävimme läpi kurssin turvallisuussuunnitelman ja sillan korjaussuunnitelman. Ruokailun jälkeen aloitimme työt ja purimme maatuen lahonneet hirsirakenteet. Kuhmon reserviläiset

olivat purkaneet jo aikaisemmin lahonneen kannen. Ensimmäiseksi salvettiin maatuen uusittavat tukiparrut. Sota-aikaisen sillan eteläpuoleisessa päädyssä tukiparrujen päät olivat räjäytyksen jäljiltä. Jotta korjattu sillanpuolikas olisi saman näköinen, räjäytimme tukiparrujen päät pienillä panoksilla. Tero Svanilla on ylpanostajan lupakirja, joten hän teki räjäytystyön turvallisesti. Hän myös teki asianmu-

Tervaseos koostuu seuraavasti: 1/3 osa hautatervaa, 1/3 osa vernissaa ja 1/3 osa mänty-tärpättiä.

kaiset räjäytystyön ilmoitukset viranomaisille. Räjäytystyön aikana huolehdimme liikenteen pysäyttämisen Kuhmo-Nurmes-tiellä. Liikenteen pysäytyksen kesto oli noin 5 minuuttia, ja sen tekivät tehtävään koulutetut reserviläiset. Sillan kansi saatiin valmiiksi lauantai-iltana, samoin kaiderakenteet. Kuhmon Reserviläisyhdistys oli varannut tarvittavan puutavaran sillan uusimiseen. Reserviläiset sahattivat viime kesänä tuulen kaatamia puita, puutavara oli varastoitu ja peitelty pressuun. Puutavara olikin kuivunut hyvin. Uusittu puutavara, tukiparrut ja kansilaudoitukset käsiteltiin tervaseoksella. Tervaseos koostuu seuraavasti: 1/3 osa hautatervaa, 1/3 osa vernissaa ja 1/3 osa mänty-tärpättiä. Kuhmon reserviläiset olivat

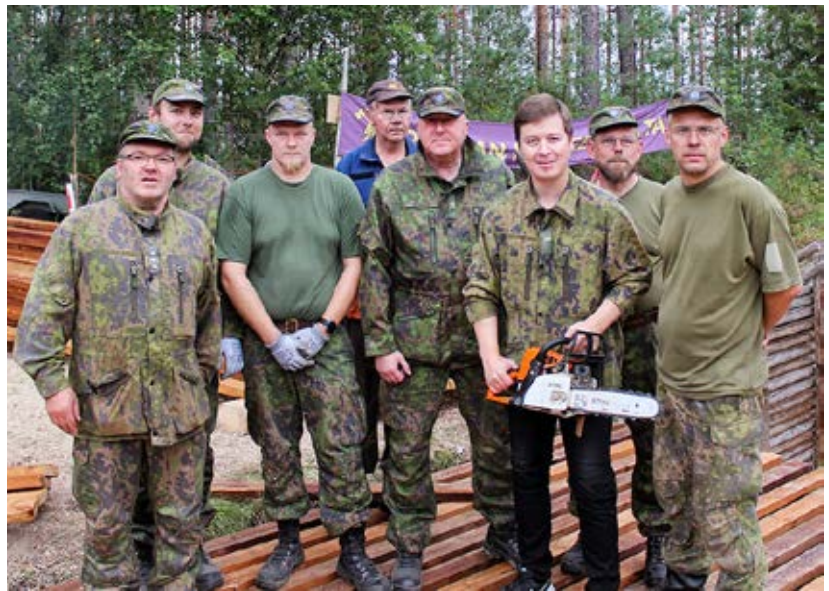

- Vasemmalla: Valmis silta kuvattuna Kuhmo-Nurmes-tieltä.
- Kannen laudoitustyö käynnissä, kuvassa näkyvät tukiparrujen päät räjäytyksen jäljeltä.

tervanneet kansilankutuksen jo valmiiksi ennen kurssia. Tervaseos imeytyy puuhun hyvin ja kuivuu muutamassa tunnissa.

Sunnuntaina huolsimme ja inventoimme kaluston ja kurssilaiset luovuttivat varusteet. Sunnuntaiamuna luovutimme valmiin sillanpuolikkaan Kuhmon Reserviläisyhdistykselle, suoritimme perinteisen nauhan leikkauksen ja kiinnitimme kaiverretun laatan sillan kaidetolppaan. Sen jälkeen alkoi kurssille osallistuneiden kotimatka Kuusamoon, Saarijärvelle ja Ouluun.

Maanantaina luovutimme osan kalustosta ja varusteet Hiukkavaarassa. Tiistaina Seppo Suhonen vei Kajaaniin Kainuun prikaatilta saadun kaluston. Puolustusvoimat tuki siltakursssia varustein, kalustein ja ajoneuvoin. Meillä oli kaksi autoa kurssin käytössä, yksi henkilöpakettiauto kurssilaisten kuljettamiseen ja yksi pakettiauto kaluston kuljettamiseen. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alue toimisto antoi autot käyttöömmä. Niitä saivat ajaa vain reserviläiset, joilla

- Siltakurssilla vieraili kuhmolainen kansanedustaja Tuomas Kettunen, edessä moottorisaha kädessä. Kurssin johtaja Jari Oikarainen vasemmalla edessä.

on voimassa oleva Puolustusvoimien B-ajokortti. Kalustosta mainittakoon aggregaatti, porakoneet, kulmahiomakoneet, moottorisahat ja tarvittavat käsityökalut, kuten vasarat, kirveet, lapiot, rautakanget, lekat, moskat ym. Kiitokset Puolustusvoimille siltakurssin tukemisesta!

Siltakurssin aikana saimme kuul-

la Kuhmon reserviläisiltä monta tarinaa talvisodan tapahtumista Jyrkänkoscilla ja Kuhmossa. Ulkomuseon alueella oli monta opastetaulua, joissa kerrottiin talvisodan vaiheista Kuhmon alueella. Saimme aimo annoksen tietoa talvisodan tapahtumista Kuhmossa. Kuhmon reserviläisillä on em. sotahistoriallisessa ulkomuseossa myös jonkin verran kalustoa, tykkejä, panssarivaunu ym. Heinäkuussa alueella on opastuskierroksia reserviläisten voimin. Suosittelemme pysähtymään kohteessa kesäaikaan! Kohde sijaitsee 12 km Kuhmosta Nurmekseen päin. Siltakurssin aikana kävi paikalla useita matkailijaryhmiä ja yksittäisiä matkailijoita. Heille kerroimme, mitä olimme tekemässä.

Kurssin aikana meitä suosi hyvät säät, perjantaina, lauantaina ja sunnuntaiamuna sadekuurot eivät meitä vaivanneet. Sunnuntaina ilta-päivällä, kun olimme kotimatalla, esiintyi rankkoja ukkoskuuroja. Kiitokset Kuhmon Reserviläisyhdistykselle hyvästä yhteistyöstä ja erityisesti naisjaostolle muonituksesta! Taas

kului viikonloppu hyvässä seurassa raittiissa ulkoilmassa hyötyliikunnan merkeissä. Kiitokset kurssilaisille ahkerasta työstänne! Taas tehtiin työtä, jolla on tarkoitus!

Siltakurssit jatkuvat taas ensi vuonna, jos koronatilanne sallii. Seuratkaa kursseja MPK:n sivuilta!

■ Ylin kuva: Sillan luovutus Kuhmon Reserviläisyhdistykselle, vastaanottajana Hannu Pellikka (vasemmalla) ja luovuttajana Seppo Suhonen Pohjan Pioneerikillasta.

■ Nauhan leikkaus, vasemmalta Ari Korkala, Hannu Pellikka (Kuhmon Reserviläisyhdistyksen jäsen), Tero Svan ja Jesse Moisanen.

Alkuvuoden veteraani- ja maanpuolustustyön muistotilaisuudet koruttomina – samalla koronattomina

Keväällä maahamme levinnyt koronapandemia mullisti – yhteiskuntamme muiden toimintojen tapaan – sotaveteraanien ja maanpuolustusjärjestöjen alkuvuoden toimintakalenterin ja suunniteltujen tilaisuuksien toteutusedellytykset.

■ ILKKA VIRTANEN
ÖSTERBOTTENS FÖRSVARSGILLE
– POHJANMAAN
MAANPUOLUSTUSKILTA R.F.

Oikeastaan vain Tammi-sunnuntain muistojuhlat ja MPKL:n perinteinen TURPO-seminaari ehdittiin järjestää tavanomaiseen tapaan. Mutta esimerkiksi Pohjanmaan aluetoimiston alueella päätettiin, että normaaliin toimintakalenteriin sisältyvät juhla- ja muistotilaisuudet järjestetään olosuhteisiin sopeuttamalla, pääosin ilman yleisöä ja muutoinkin mukana olijoiden turvallisuus taan. Katsottiin, että on tärkeää osoittaa sekä sotaveteraaneille että nuoremmille sukupolville kansakunnan muistin toimivan. Isänmaan ja sen turvallisuuden hyväksi tehtyä työtä ei ole unohdettu. Tarkastelen kirjoituksessani näitä ta-

pahtumia Vaasassa siltä osin kuin olin mukana niitä Pohjanmaan Maanpuolustuskillan edustajana toteuttamassa.

Talvisodan muistopäivä

Talvisodan päättyminen 13.3.1940 sai keväällä tavanomaista enemmän huomiota osakseen, tulihan tapahtumasta silloin kuluneeksi 80 vuotta. Muistopäivälle 13.3.2020 oli suunniteltu merkittäviä sekä valtakunnallisesti ohjeistettuja että paikallisia muistotilaisuuksia. Suomen Sotaveteraaniliitto esimerkiksi suositteli kynttilälyhtyjen samanaikaista klo 18 tapahtuvaa sytyttämistä ja seppeleen laskua maamme kaikilla sankarihautoilla. Kynttilöitä tuli olla 105

kappaletta kuvaamaan jokaista talvisodan taistelupäivää. Vaasassa päätettiin toimia ohjeistuksen mukaan. Sitä täydennettiin sotaveteraanien perinteisiin kuuluvalla seppeleen laskulla talvisodan aikaisen Merenkurkun jäätien ”Kultainen käsi” -muistomerkillä hautausmaihin liittyvällä puistoalueella. Kynttilälyhdyillä muodostettiin lisäksi numerosarja 105 **Pekka Jylhän** suunnitteleman muistomerkin oheen. Suunnitelmissa oli myös järjestää kynttiläseremonian jälkeen Vaasan kirkossa hartaus- ja konserttitilaisuus, mutta tästä jouduttiin luopumaan juuri voimaan astuneiden yli 500 henkeä käsittävien yleisötilaisuuksien järjestämiskiellon johdosta.

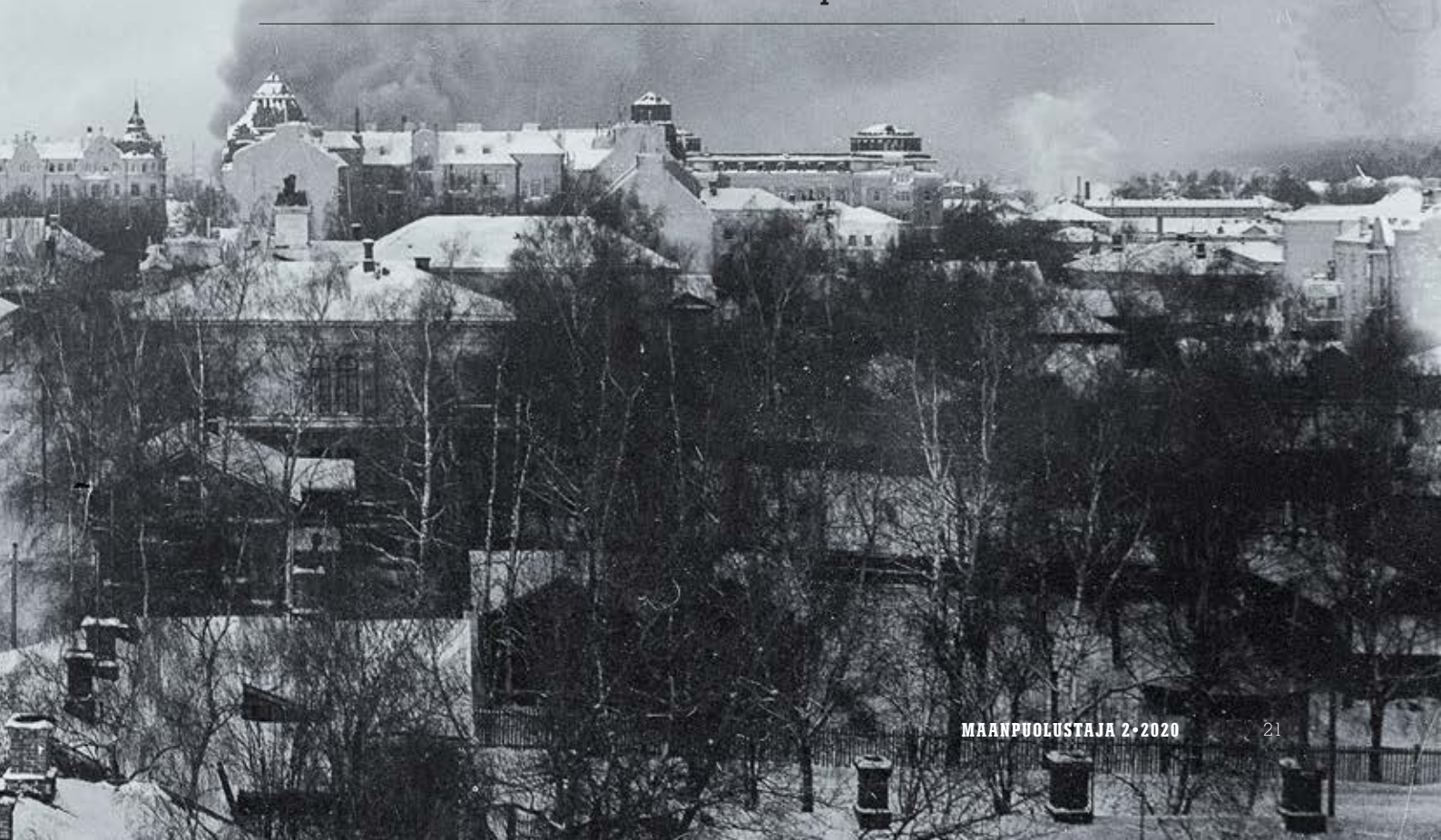
Rautatieläisten Pro Patria -taulu

Paikallisena toteutuksena koettiin Vaasan rautatieasemalla rautatieläisten Pro Patria -muistotaulun uudelleen paljastus. Vaasan rautatieasemalle oli sotien jälkeen sijoitettu sodissa

■ Talvisodan aikaisen Uumaja–Vaasa-jäätien muistomerkki ”Kultainen käsi” on saanut sotaveteraanien seppeleen seurakseen, kynttilälyhdytjen numerosarja muistuttaa koetuista 105 raskaasta taistelupäivästä.

■ Alla aukeaman SA-kuvassa talvisodan aikainen kuva pommitetusta Vaasasta. Vasemmalla Vaasan vesitorni.

Kynttilöitä tuli olla 105 kappaletta kuvaamaan jokaista talvisodan taistelupäivää.

■ Vaasan rautatieläisten Pro Patria -muistotaulu on palautettu Vaasan aseman yleisötiloihin. Uudelleen paljastuksen suorittivat Armas Rinne (vas.) ja Mauri Vieri. Suomen lipun ohella Vaasan Reserviupseeripiirin ja Pohjanmaan Maanpuolustuskillan liput juhlistavat tilaisuutta.

Rautatieaseman Pro Patria -muistotaululla on vahva kytkentä talvisotaan...

menehtyneiden Vaasan rautatiepiirin rautatieläisten Pro Patria -muistotaulu. Taulussa oli 35 menehtyneen rautatieläisen nimet, näistä 30 oli menehtynyt asevelvollisina, viisi oli saanut surmansa Vaasan pommituksissa talvisodan aikana. Muistotaulu oli pitkään esillä aseman yleisötiloissa. VR myi useita vuosia sitten aseman, ja se siirtyi yksityiseen omistukseen. Asemalle tuli useita eri alojen toimijoita, joiden seinille muistotaulun ei katsottu sopivan, vaan se siirrettiin VR:n käyttöön jääneeseen tilaan, jota käytetään lähinnä veturinkuljettajien ja konduktöörien taukotilana. Taulu oli tilassa asianmukaisesti esillä, mutta se ei ollut enää matkustavan yleisön nähtävissä.

Eräät isänmaalliset historianharrastajat lähtivät selvittämään aseman yleisötilasta kadonneen muistotaulun kohtaloa ja saivat selville sen uuden sijainnin. Yksityishenkilöinä he eivät pystyneet yksin vaikuttamaan taulun siirtämiseen takaisin tiloihin, joihin matkustavalla yleisöllä on pääsy. He kääntyivät Pohjanmaan Maanpuolustuskillan puoleen, jonka tiesivät olleen aktiivinen monissa maanpuolustukseen liittyvissä muistomerkkihankkeissa. Mukaan pyydettiin myös Vaasan Reserviupseeripiiri, joka on niin ikään ollut toteuttamassa useita muistomerkkihankkeita.

Neuvottelut kiinteistön omistavan yhtiön kanssa johtivat taulun siirron osalta myönteiseen tulokseen,

ja taululle löydettiin edustava paikka vanhan asemarakennuksen laituritasanteen puoleisella ulkoseinällä uuden lasiseinäisen ja katetun terrassin suojassa. Täällä se on jälleen yleisön nähtävissä. Tehtävän vaatavuudesta johtuen muistotaulu siirrettiin ammatillisvoimin, Pohjanmaan Maanpuolustuskilta vastasi siirtotyön kustannuksista.

Rautatieaseman Pro Patria -muistotaululla on vahva kytkentä talvisotaan sekä talvisodan pommituksissa menehtyneiden että taisteluiden seurauksena menehtyneiden muodossa. Työryhmä päätti kunnioittaa sekä muistotaulussa mainittujen että kaikkien muiden sodissa menehtyneiden muistoa järjestämällä pienimuotoi-

RAIMO LATVALA

ILKKA VIRTANEN

■ Yllä: Raimo Latvala ja Sauli Lassila laskemassa sotainvalidien ja sotaveteraanien seppelettä Sankarimuistomerkillä kaatuneitten muistopäivänä 17.5.2020.

■ Vasemmalla: Kaupunginjohtaja Tomas Häyry ja Vaasan aluetoimiston päällikkö everstiluutnantti Mauri Etelämäki ovat laskeneet seppeleen Suomen Vapaudenpatsaalle kansallisena veteraanipäivänä 27.4.2020.

Puolustusvoimien lippujuhlapäivän 4.6.2020 vietto noudatti edelleen aiemmin valittua korutonta linjaa.

sen, vallitseviin olosuhteisiin sopeutun rautatieläisten Pro Patria -taulun uudelleenpaljastustilaisuuden talvisodan päättymisen 80-vuotismuistopäivänä. Muistotaulun paljastivat **Armas Rinne** hankkeen alullepanijana sekä **Mauri Vieri**, jonka **Paavo**-veljen ja **Aarno**-serkun nimet ovat taulussa.

Kansallinen veteraanipäivä

Kansallisen veteraanipäivän Vaasan juhla on vuodesta 2018 lähtien järjestetty erityisesti veteraaneille suunnattuna muistotilaisuutena ulkotiloissa Vaasan torilla sijaitsevalle Suomen Vapaudenpatsaalle. Ohjelmassa on ollut juhlapuhe, nuorten esittämää musiikkia sekä seppeleen-

lasku. Maanpuolustusjärjestöjen lippulinna on ollut järjestäytyneenä kunnianosoitukseen patsaalla. Tilaisuuden jälkeen veteraaneille on järjestetty kahvitilaisuus läheisen Vaasan kirkon kryptassa. Vaasan peruskouluissa on lisäksi vuoroperiaatteella järjestetty vuorossa olevan koulun oppilaille juhlatilaisuus, jonka ohjelmassa on ollut puhe nuorille, Kuula-opiston opiskelijoiden esittämää musiikkia sekä veteraanin puheenvuoro. Näin olivat suunnitelmat tällekin vuodelle. Koronarajoitukset ja veteraanien turvallisuudesta huolehtiminen johtivat kuitenkin pelkistettyyn toteutukseen, seppeleen laskuun Suomen Vapaudenpatsaalle.

Kaatuneitten muistopäivä

Kaatuneitten muistopäivänä 17.5.2020 noudatettiin veteraanipäivän tapaan turvallisuusnäkökohdat huomioon otettavaa pelkistettyä linjaa. Normaali-ohjelmasta toteutettiin vain seppeleenlaskut Vaasan vanhan hautausmaan sankarimuistomerkillä. Tilaisuudessa laskettiin Puolustusvoimien, Vaasan kaupungin, seurakuntien sekä sotaveteraanien ja sotainvalidien seppeleet.

Puolustusvoimien lippujuhlapäivä

Puolustusvoimien lippujuhlapäivän 4.6.2020 vietto noudatti edelleen aiemmin valittua korutonta linjaa. Kasarmintorin Perinnemuurilla suorit-

■ Vaasalaiset saivat ihailla lippujuhlapäivänä hävittäjälaivueen lentoa yli kaupungin.

tiin juhlallinen lipunnosto klo 9, ja sen jälkeen muurille laskettiin Puolustusvoimien, Vaasan kaupungin ja seurakuntien yhteinen seppeli. Myöhemmin päivällä Vaasa pääsi entisenä varuskunta-kaupunkina osalliseksi Ilmavoimien näyttävästä ylilennosta.

Alkuvuosi 2020 opetti meidät totuttamaan siihen, että tehtyjä suunnitelmia ei voida aina välttämättä toteuttaa ja että vuodesta toiseen toistuneista perinteisistä tapahtumistakin joudutaan luopumaan tai ne voidaan järjestää vain uusissa pelkistetyissä muodoissa. Maanpuolustukseen ja sotaveteraanien luomaan perintöön liittyvien muisto- ja juhlapäivien yhteydessä on kuitenkin tärkeää, että niitä ei poikkeuksellisin aikoinakaan unohdeta vaan ne pidetään jossakin olosuhteiden sallimassa muodossa ohjelmassa. Näin tehtäessä viestitään, että kansakunnan muisti toimii sille tärkeiden asioiden yhteydessä. Nyt elämässämme ajassa muisto- ja juhlapäivien vieton koruttomuus – ja sen ansiosta koronattomuus – on varmin tapa toimia tässä hengessä.

ILKKA VIRTANEN

***Nyt elämässämme ajassa
muisto- ja juhlapäivien
vieton koruttomuus – ja sen
ansiosta koronattomuus
– on varmin tapa toimia
tässä hengessä.***

■ Kasarmintorin lipunnostoa johtaa kapteeni Tom Sundell. Lipunnostoa seuraavat seppelienlaskijat Tuulikki Kouhi (seurakunnat), Christina Knookala (Vaasan kaupunki) ja Pohjanmaan aluetoimiston päällikkö everstiluutnantti Mauri Etelämäki.

TO ARMS AGAINST TYRANNY !
PLEASE SEND SUBSCRIPTIONS TO
THE FINLAND FUND
HALKIN HOUSE, 13, BELGRAVE SQ., LONDON. SW1.

Amundson

PRINTED AND PUBLISHED BY THE FINLAND FUND

Merikuljetukset keskeinen osa Suomenlinnan Rannikkokystökissan toimintaa saaristossa

Suomenlinnan Rannikkokystökilta ry toimii Uudenmaan rannikon edustan saarikohteilla sulakauden aikana.

■ KIRSI KOSTAMO
SUOMENLINNAN
RANNIKKOKYSTÖKILTÄ RY

■ Linnakevene M/S Kuivasaaren kevätkunnostus Upinniemen varuskunnassa. Aluksen ulkopinnat, sisäosat ja tekniikka huolletaan vuosittain ennen vesillelaskua.

Saaristossa pidettyjen kursien, retkiviikonloppujen ja talkootoiminnan järjestäminen edellyttää mahdollisuutta siirtää ihmisiä ja kalustoa ulkosaaristossa sijaitseville kohteille sekä alusten käyttöä ajoharjoitteluun. Tässä tehtävässä killan on mahdollista hyödyntää neljää alusta: M/S Kuivasaarta ja Ahven 5 -venettä sekä kahta Master-venettä.

Aluskalusto

MPK hallinnoi ja myöntää käyttöoikeudet Suomenlinnan Rannikkokystökilta ry:n

halussa olevalle M/S Kuivasaarelle. Linnakevene M/S Kuivasaari valmistui Uudenkaupungin telakalta 80-luvun alussa, ja sitä käytettiin Puolustusvoimissa vuoteen 2014 asti, minkä jälkeen se siirtyi MPK:lle. Alus on 13 metriä pitkä, 4,5 metriä leveä ja soveltuu rungon ominaisuuksiltaan hyvin liikkumiseen ulkosaaristossa. M/S Kuivasaari on varustettu Valmet 612 -moottorilla, jonka tuottamalla 275 hevosvoimalla normaali ajonopeus on yhdeksän solmua (maksiminopeus 13 solmua). M/S Kuivasaarta yhtenä sen päälliköistä ajava Matti Hiltunen toteaa, että alus soveltuu killan käyttöön

■ M/S Kuivasaari ja sen sisarusalus M/S Lavansaari esittelemässä merireserviläisten toimintaa Turussa.

Normaalivuosina ajotunteja kertyy noin kaksisataa, riippuen merellisen toiminnan ja kuljetustarpeiden määrästä.

erinomaisesti, sillä kotimaiseen teknologiaan perustuvat tekniset ratkaisut ovat helppo huoltaa ja alus on polttoaineen käytöltään taloudellinen. M/S Kuivasaarella voidaan kuljettaa 28 henkilöä.

Ahven 5 -vene siirtyi killan omistukseen Puolustusvoimilta vuonna 2007. Alus on 10,5 metriä pitkä ja 3 metriä leveä. Voimanlähteenä toimii suomalainen Valmet 611 -moottori, jonka teho on 165 hv ja ajonopeus 8 solmua. Ahven 5 on varusteltu M/S Kuivasaaren tavoin nykyaikaisella navigointivälineistöllä. Se kykenee kuljettamaan kerralla 12 henkilöä ulkosaariston vaativissa olosuhteissa. Käytännössä aluksen pienempi koko kuitenkin tekee sen alttiimmaksi aallokon vaikutuksille, joten haastavammassa olosuhteissa kiltä tukeutuu M/S Kuivasaareen.

Kaluston käyttö

Takavuosina kiltä tukeutui voimakkaasti Puolustusvoimiin merikuljetuksissa. Nykyinen aluskalusto mahdollistaa killan toiminnan

Suomenlahden saaristossa. Suomenlinnan Rannikkotyökistökilleden alukset osallistuvat vuosittain erilaisiin killan omiin tapahtumiin, kuten Kuivasaaren opastus- ja talkooviikonloppuihin liittyviin kuljetustehtäviin, MPK ry:n kurseihin ja erilaisiin edustustehtäviin. Normaalivuosina ajotunteja kertyy noin kaksisataa, riippuen merellisen toiminnan ja kuljetustarpeiden määrästä.

Koulutusta merellä liikkumiseen

Suomenlinnan Rannikkotyökistökilleden alusten liikennöinti edellyttää aluksen päälliköiltä vähintään rannikkolainurin tutkintoa tai sotilasveneenkuljettajan kirjaa sekä luonnollisesti aluksen tyyppikoulutuksen. Aluksen päällikön lisäksi ajossa on aina mukana vähintään yksi kansimies, jonka tehtävänä on avustaa päällikköä aluksen ajoon liittyvissä tehtävissä. Kiltä järjestää käytännönläheisiä kansimieskursseja, joiden tavoitteena on kouluttaa killan käytössä oleville aluksille osaavaa henkilöstöä. Kurseilla käydään läpi pää-

■ Killan omistama Ahven 5 -veneeseen kotisatama on Santahaminassa. Alus soveltuu myös hyvin ulkosaa-riston vaativiin olo-
suhteisiin, vaikka on-
kin M/S Kuivasaarta
pienempi kooltaan.

KRISTINA SLOTTTE

■ M/S Kuivasaari mah-
dollistaa Suomenlinnan
Rannikotykistökillan
toiminnan ulkosaa-
riston kohteissa, kuten
Kuivasaarella. Kuvassa
alus toisessa ”kotisata-
massaan” Kuivasaaren
koillisrannalla sijaitse-
vassa suojaisessa me-
renlahdessa.

kohtia liittyen esimerkiksi aluksen turvalli-
suuteen, merimiestaitoon, merenkulkuun
sekä ensiapuun. Aluksen tyyppikoulutuk-
seen olennaisesti liittyy myös ja aluksen
käyttöön ja huoltoon liittyviä kokonaisuuksia
sekä ajoharjoittelua.

M/S Kuivasaaren ajot liittyvät pääsään-
toisesti MPK:n kurssitoimintaan, ajokoulu-
tukseen, Rannikotykistökillan tarpeisiin
sekä muihin tilattuihin tukitoimintoihin.
Vuonna 2020 M/S Kuivasaari on osallistu-
nut sekä killan Kuivasaarella järjestetyn tal-
kootoiminnan edellyttämiin kuljetusteh-
täviin että eri tyyppisille kursseille, muun

muassa MPK:n selviytymiskurssille Han-
koniemen edustalla Russarössä viime elo-
kuussa.

Alusta käytetään myös Merivoimien ker-
tausharjoituksissa muutamia kertoja vuo-
dessa.

Runsaista ajotilauksista johtuen oli-
si erittäin toivottavaa saada miehistökou-
lutukseen uusia vapaaehtoisia toiminnan
varmistamiseksi. Tai jos muuten merenkul-
ku ja merellinen ympäristö kiinnostaa, niin
tervetuloa mukaan mielenkiintoisen harras-
tuksen pariin.

Troijan hevonen

Jukka Knuuti

KEMIÖNSAARELLA Skinnarvikissa piti vuonna 2008 siirtää Merivoimien varikon aita. Metsähallitus oli myynyt kaksi puolentoista hehtaarin tonttia, jotka sijaitsivat varikon suoja-alueella. Ja kuten tiedetään, suoja-alueelle pääsy edellyttää kulkulupaa. Ostaja oli ukrainalainen liikemies, joka ilmoitti tarkoituksensa olevan ryhtyä harjoittamaan alueella turistikasbisnestä.

Kaikki meni kirjan mukaan. Metsähallitus neuvotteli asiantuntijain kanssa, joka ei nähnyt kaupanteolle esteitä. Ei siitäkään huolimatta, että vuotta aikaisemmin Merivoimien materiaalilaitoksen johtaja, kommodori **Jaakko Tikka** oli esittänyt maakauppojen kieltämistä Skinnarvikin alueella!

Skinnarvikin myydyillä tonteilla ei ole nähty sen jälkeen mitään toimintaa toisin kuin runsaasti julkisuutta saaneessa Aiston helmessä Paraisilla. Siellä on rakennettu ahkerasti maajoitustilaa, laitureita ja helikopterikenttiä, mutta luvatuista turistivirroista ei ole näkynyt jälkeäkään.

Venäläiset ovat tehneet Suomessa valtavan määrän maakauppoja, joissa useimmissa ei tunnu olevan päätä eikä häntää. Naapurimaan edustajat ovat ostaneet muun muassa viitisenkymmentä hotellia tai kurssikeskusta sekä mitä sekalaisimman valikoiman rakennuskantaa vanhoista kouluista autiutiloihin. Yhteistä kaikille hankkeille on, ettei kiinteistöjä ole venäläisomistuksessa käytetty käytännössä lainkaan.

Venäjällä ei voi olla varma rahojensa säilymisestä pankeissa. Sen takia on viisasta ostaa maata Suomesta. Se säilyy, vaikka hallitus tyhjentäisi pankkitilit. Samoin kiinteistökaupat ovat käytännöllisiä rahanpesussa. Osa maakaupoista saattaa olla tällaisia talletuksia "maapankkiin".

Skinnarvikin maakaupoille on kyllä aivan järkeenkäypä selitys: Venäjä pyrkii bulvaaniensa välityksellä varautumaan yhteenottoon Suomen kanssa. Samaan aikaan, kun Pääesikunta totesi, ettei tontin myymiselle Merivoimien varikon suoja-alueelta Skinnarvikissa ole esteitä, myytiin Ähtärin asevarikon suoja-alueen sisäpuolelta maita venäläisille ostajille. Nämä kaupat tapahtuivat niin, ettei sotaväellä ollut niistä mitään tietoa.

Pirkkalassa, Satakunnan lennoston naapurustoon ilmaantui kahdelle asumattomalle talolle venäläisostaja. Kuoreveden lentokentän välittömästä läheisyydestä venäläiset ostivat hyvään hintaan kaksi purkukunnossa olevaa kiinteistöä. Karjalan lennosto Rissalassa sai sekin venäläisen naapurin, jolla on suora näkyvyys kiitoradalle. Lapin lennoston naapurustoon tehdyn venäläistarjouksen Rovaniemen kaupunki torjui. Ilmasotakoulu oli aiemmin Kauhavalla, ja sieltäkin venäläiset ostivat toimintansa lopettaneen puuteollisuuskäytöstön. Ja tietysti Tikkakoskenkin lentokentän nurkilla venäläiset ovat olleet kiinteistöostoksilla.

Luetteloa venäläisten mielenkiintoisista kiinteistöhankinnoista voisi jatkaa. Asiasta kiinnostuneiden kannattaa lukea

Tuula Malinin kirja *Putinin pihapiirissä. Venäjän suurvaltaoperaatiot Suomessa.*

Miten on mahdollista, että naapurimaa voi ostaa mielen määrin kiinteistöjä, joiden oleminen vieraisa käsissä kriisin iksessä olisi hyvin vahingollista maanpuolustukselle?

SUOMEN LIITTYMINEN EU:HUN edellytti, että Suomi poistaa EU:n jäsenmailta kiinteistöjen hankintaa koskevat rajoitukset. Rajoitukset poistettiin samalla kertaa kokonaan, mikä avasi markkinat myös venäläisille kiinteistönostajille.

Toki venäläisissä ostajissa oli paljon ihan rehellisiä vapaaajan mökin hankkijoita. Mutta joukossa oli runsaasti ostajia, joiden tarkoituksia voi vain arvailla. Ja mikä pahinta, joukkoon kuuluu myös kotimaisia bulvaaneja.

Ilmeisesti Krimin vihreiden miesten kevät 2014 herätti fiksuimmat ja vastuullisimmat päätöksentekijät. Keväällä 2015 puolustusministeri **Carl Haglund** vaati suomalaisia tarkastelemaan venäläiskauppoja Ukrainan tapahtumien valossa. Samana keväänä olleiden vaalien jälkeen muodostetun **Juha Sipilän** hallituksen ohjelmaan kirjattiin kiinteistökauppojen rajoittaminen turvallisuuden kannalta keskeisillä alueilla. Uusi puolustusministeri **Jussi Niinistö** käynnisti ripeästi tarpeellisen lainsäädännön valmistelun, joka saatiin valmiiksi hieman ennen kevään 2019 vaaleja.

Ovi on siis suljettu. Hyöty jää kuitenkin rajalliseksi, kun hevonen on jo karannut. On käsittämätöntä, että rekistereiden luovutuksessa maassa myytiin kymmeniä kiinteistöjä paikoista, joilla on maanpuolustuksellista merkitystä. Toki oli pari huutavan ääntä erämaassa, kuten entinen työtoverini prikaatikenraali evp. **Hannu Luotola**, mutta heidät vaiennettiin turhan hysterian levittäjinä.

Jos ei sotaväki saanut aikanaan tietoa siitä, kuka tekee maakauppoja sen varikoiden nurkilla, ei ole tänäänkään koottua tietoa siitä, kuka omistaa Suomea ja mistä. Ja vaikka omistajan nimi vielä rekistereistä löytyisikin, on omistaja saattanut vaihtua vaikka kuinka moneen kertaa. Ja mitä omistajasta, kunhan hän suhtautuu myönteisesti siihen, että omistusta voidaan käyttää.

Eduskuntaa on tietysti helppo syyttää siitä, että se Eurooppa-innossaan avasi ovat hämärille venäläisille kiinteistönostajille. Toisaalta voi myös ymmärtää suomalaisia myyjiä, joiden täysin arvottomille kiinteistöille ilmestyy rahakas venäläinen ostaja. Mutta suurin syyllinen löytyy muualta. Kuka jätti kymmeneksi vuodeksi täysin huomiotta avoimen sivustan, jota mahdollinen vastustaja saattoi käyttää täysin rinnoin hyväkseen?

Juttu on alun perin julkaistu Suomen Sotilaan numerossa 4/2020.

Salpalinja Sotamuseon kuvassa.

SALPALINJA JA RAATTEENTIE

Salpalinja on uskomattoman upea ja ainutlaatuinen tutustumiskohde, jonka varrelle ja muistopaikkoihin kannattaa ottaa aikaa vierailulla. Linja tarjoaa puitteet pidemmälle tutkimusmatkalle retkeilyn tai päiväretkien kautta. Matka ja kohteet valikoituivat oman asuinpaikan perusteella, siksi tällä kertaa etelän osuudelle. Majoitusvaihtoehtoja voi valita edullisista leirintäaluemajoituksesta telttailuun matkan varrelle osuviin kansallispuistoihin tai kesäajan sesongin tarjoamiin majoipaikkoihin.

■ Rannikko-pikatykki asemassa. Martinsaari (Virolahti) 6.7.1941. SA-kuvan teksti.

■ TEKSTI JA KUVAT: ANU VARJONEN

Itse päätin jalkautua tämän ainutlaatuisen puolustuslinjan kohteisiin kesäloman aikana painottaen matkaa Salpalinjan eteläosuudelle Hamina–Raateentie-välillä.

Yövyin mm. Lappeenrannan leirintäalueella, Kuhmon yli 100-vuotiaassa aitassa ja Etelä-Konneveden kansallispuistossa. Ensi kesäksi on jo luonnollisesti korvamerkitty Salpalinjan loppuosuuden tutkimusmatka Raateentieltä kohti pohjoista rajaa.

Ennakoitavissa olevalle matkalle suosittelen ottamaan paikallisen oppaan mukaan Savonlinnan tai Lappeenrannan alueilta, esimerkiksi eri kiltojen kautta, paikallisista museoista tai MPK:n alueen sotahistorian asiantuntijoista. Osa paikoista on haastava hahmottaa maastossa, jossa jo 70 vuoden ajan luonto on tehnyt tehtävänsä paikkojen naamioidessa. Tässä siis poikkileikkaus kesäiseltä matkaltani, eri muistokohteista ja Suomen sotahistoriasta sekä eri majoituskohteista.

Suomen sotahistoriallisiin paikkoihin tutustumista suunniteltaessa Salpalinjan varrelta löytyy bunkkereita, linnoituksia ja juoksuhautoja,

osa museoilla varusteltuina ja osa autioina paikkoina tien vieressä. Nämä ovat helposti pistäytyttävänä paikkoina. Ihmeteltävää ja löydettävää on siis varmasti koko perheelle. Mikäpä sen kauniimpaa kuin matkata linjaa myöden ja tutustua kappaleeseen kaunista Suomea!

Haastavin seikka, johon matkaa suunniteltaessa törmäsin, oli yhden koontisivuston löytäminen itse Salpalinjasta tai sen kaikista kohteista. Joko hakukone yski tai en osannut tietoa löytää, mutta tälle sivustopalvelulle olisi iso tarve ja tilaus. Nämä terveiset kuulin myös eri museokohteissa, eli tiedon saantia tulee parantaa tässä asiassa ehdottomasti. Kuka ottaa kopin ja tekee tallentavaa sotahistoriaa jälkipolville?

Haminan kautta ajaessa kohti Vaalimaantien museota saavat pääkaupunkiseudulla ja sen ympäristössä asuvat tästä mukavan päiväretkikohteen. Hamina itsessään on myös vierailun arvoinen keskustan hyvin säilyneen historiallisen rakennuskannan vuoksi. Haminassa vuodesta 1934 ollut 2. erillinen rannikkotykköpatteristo perusti talvisodan alla Kotkan lohko -nimisen

■ Bunkkerimuseon rautakorsu.

yhtymän. Lohkon tehtävänä oli puolustaa Säkkijärveltä Ruotsinpyhtäälle ulottuvaa rannikkoaluetta. Rannikkotykistö ja jalkaväkijoukot torjuivat sodan loppupuolella Kotka–Haminan ja Virolahden saaristoon kohdistuneet jäähyökkäykset.

28.3.1940 tuli **Mannerheimilta** käsky rakentaa puolustuslinja Suomelle. Tämä oli tärkeä liike antaen tukea puolustamiselle Neuvostoliiton hyökkäystä vastaan. Salpalinjan rakentaminen käynnistettiin. Tämä teki venäläiset varovaisemmiksi hyökkäyksessä Viipurin suunnasta kohti Helsinkiä. Ruotsilla oli suuri osuus Salpalinjan rakentamisessa, sillä se tuki Suomea lisämiestyövoimalla ja materiaaleilla. Salpalinja rakennettiin jo ennen sodan alkua, mutta varsinaisesti välirauhan aikana. Rakennusprojektissa oli 35 000 rakentajaa ja 2 000 lottaa hoitamassa logistiikkaa sekä muonitusta. Samalla Neuvostoliitto iski voimalla Karjalaan. Salpalinja tuli siten logistisesti tarpeeseen kenttälinjajoillaan ja asemineillaan. Mannerheim halusi luonnollisesti keskittää Salpa-aseimille puolustusvoimia.

4.9.1944 julistettiin aselepo ja välirauha, jolloin Salpalinja julistettiin pääpuolustuslinjaksi. Tänä aikana Suomi halusi karkottaa saksalaiset pois maasta. Teräsbetonikorsuista saatiin rakennettua asemineissa aukoton ristituliverkko, joissa

4.9.1944 julistettiin aselepo ja välirauha jolloin Salpalinja julistettiin pääpuolus- tuslinjaksi.

konekiväärit olivat ratkaisevassa asemassa puolustuksessa.

Vavahduttavin näky lähes jokaisella asemapaikalla ja museokohteessa on panssaritorjunnan kiviesteet. Näky saattaa olla Itä-Suomen alueilla asuville arkipäiväinen näky, mutta etelän vetelälle heinälle ne näyttävät pysäyttävänä, hiljaisina muistomerkkeinä historiallisista tapahtumista.

Salpalinja on aikansa historiallinen rakennelma, ja viimeinen linjapuolustusstrategian historian osa. Siitä alkoi alueellisen ja taktisemmän puolustustyylin alku. Salpalinja on suuri ja merkityksellinen sotataidon vaihe, jota tulee vaalia ja säilyttää.

1. päivä VAALIMAANTIEN BUNKKERIMUSEO

Vaalimaantien varrella olevalle Bunkkerimuseolle on hyvät opasteet. Paikka on entisöity ja pidetty erittäin hyvässä kunnossa, ja museoalueena kohde on mielenkiintoinen. Alueelta lähtee myös maastopyöräily- ja vaelluspolut laajemmalle alueelle.

Alue on pääkaupunkiseudulla asuville sopivan ajomatkan päässä oleva päiväretkikohde perheen pienempienkin kanssa. Bunkkerimuseon museorakennus on uusi ja sisällä oleva museokierros on ehdottomasti tutustumisen arvoisen. Etenkin Etelä-Suomessa asuville paikka antaa jo itsessään tiivistelmän Salpalinjasta. Jos aika ja budjetti ovat rajalliset, lähes uudenkarhea museoalue

---

*Vaalimaan
bunkkeri-
museoalue on
vaikuttava...*

---

kahviloineen on mielenkiintoinen ja antoisa kohde, etenkin perheen pienemmillä pojilla. Matkalla voi tutustua Haminan historiaan ja keskustan alueeseen. Toinen suosituskohde eteläisen Salpalinjan osassa vierailulle on Miehikkälä. Molemmille paikoille voi tilata paikallisen oppaan Rajakillan tai Bunkkerimuseon kautta. Opas osaa kertoa kohteiden maastopaikoista ja historiasta syvemmin. Tätä suosittelemme lämpimästi.

Aloituspaikkana Vaalimaan bunkkerimuseoalue on vaikuttava jo sisällä olevan näyttelyn kautta, mutta myös piha-alueen tykistö-, juoksuhauta ja panssaritorjuntaesteiden esilläolon vuoksi. Ensikoketus aiheeseen ja Salpalinjan fyysiseen kokoon alkaa näyttelyn historiallisen kertausvideon kautta avautua noviisillekin, ja tunne on kunnioitusta herättävä – vähintäänkin.

Pihalla olevan tykkikaluston moninaisuus kertoo sodan ajan kirjavasta kalustosta; käytettiin mitä saatavilla oli ja pystyttiin hankkimaan. Siitä kertoo 73 eri tykkimallia, jotka olivat sodan aikana käytössä. Kaikki mallit eivät ole museon pihalla esillä. Pallokorsu oli tilanteeseen nähden erittäin nopea rakentaa, ja näitä on 2 kpl alueella. Pahvikorsu oli hetken suoja, joka ei kuitenkaan kestänyt kosteutta kovinkaan hyvin tai lumen painoa talvella.

2. päivä LAPPEENRANNAN TELOITUSPAIKAT JA SAKSANNIEMI

Käytin taustalähteenä Lappeenrannan seutua varten *Teloitetut*-teosta, mutta oli silti yllätys, miten puna-armeijan sotilaiden ja suomalaisten sotakarkurien teloituspaikeilla toimii leirintäalue. Kieltämättä ajatus on puistettava mennessä teltaan makuulle illalla tietäen alueen historian ja Museoviraston tekemät sotalöydökset.

Saksanniemi on todennäköisesti osalle tuntemattomampi asemapaikka. Noin 15 km Lappeenrannan keskustasta on Kärjenlammen saunarannalle ajettaessa kasvillisuuden ja puunrunkojen seasta löytyvä vaikuttava bunkkerialue ja lyhy-

---

Kappale kauneinta Suomea näkyy koko matkan ajan ikkunoista, ja sekös lämmittää mieltä tunteellisten kohteiden välillä.

---

et juoksuhaudat. Alueen kokonaisuus koostuu kohteista Iitiä, Saksanniemi ja Rutola. Alueella on panssarivauunun kiviesteitä, maahan kaivettuja ja kallioon louhittuja taistelu- ja yhdysautoja tuliasemineen, majoitustunneleita, tulenjohto-, ase- ja miehistökorsuja ja pallokorsuja. Syvyyttä bunkkerilla ja ”keskuskohdalla” on yli 15 metriä, mikä tekee alueesta vaarallisen sen huonon kunnan vuoksi.

Rantasaunalle käveltäessä on rakennusta ennen yksi bunkkeriasema ja tulituspaikka jätetty näkyviin. Saunan ja järven välissä lähes säpsähtää – jälleen – silmän havaitessa tutuksi tulleet, säännönmukaiset rivit panssarintorjunnan kiviesteitä.

Kallioon louhittuun majoitustunneliin on korsun kunnostamisen yhteydessä rakennettu uudelleen puiset välitasot ja portaat. Kokonaisuus on edustava ja historiallisesti todistusvoimainen esimerkki Salpalinjasta. Kokonaisuus muodostuu monipuolisesta valikoimasta Salpalinjalle tyypillisiä linnoituslaitteita, jotka kuvastavat puolustusjärjestelmän toimintaa, rakentamista ja oivallista sijoittamista maastoon.

3. päivä PUNKAHARJUN LINNOITUS

Punkaharju sävyttää harjumaisemillaan keskellä kauneinta järvimaisemaa. Vaikka vierailupäivä osui sateiselle säälle, ei alueen kauneus himmentynyt tästä lainkaan. Sotataktisesti on ymmärrettävää, miksi alue otettiin Salpalinjaan mukaan. Hyvä näkyvyys joka suuntaan ja kapeat niemet ovat antaneet hyvät valmiudet vastata vihollisen hyökkäykseen maastossa ja vesien yli.

Kuikonniemen alueelle jatketaan Kruunupuistosta 2,1 km:n matka kaunista harjutietä, josta avautuu näköala sekä Saimaan Pihlajavedelle että tien vasemmalla puolella siintävälle Puruvedelle.

Salpalinja on osa yli 1 200 km pitkää linnoitusketjua, joka rakennettiin Suomen itärajalle 1940–41 ja 1944. Täältä löytyy mm. 800 majoituskorsua, 1 250 konekivääripesäkettä, 130 km kaivantoesteitä, yli 350 km taistelu- ja yhteysautoja ja 225 km panssarikiviesteitä. Salpalinjan pysäköintipaikalla harjutien pohjoispuolella on opastaulu, jossa on alueen kartta ja tietoa Salpalinjan historiasta. Linnoitusalueella on entisöity korsu ja juoksuautoja. Pysäköintipaikalla on kioski ja vieressä on myös hyvä hiekkapohjainen uimaranta. Alueella on myös muita pol-

kuja, joissa ei kylläkään ole opasteita. Kuvankaunis harjumaisema on toiminut sodan aikana hyvänä puolustuslinjana sen ollessa paikoin korkea ja kapea. Punkaharjun luonnonsuojelualueella Salpalinjan rakennelmia oli Kuikonniemessä ja Mustaniemessä. Valtaosa rakenteista täytettiin ja siivottiin kuitenkin pois sodan jälkeen. Onneksi osa alueella sijainneista juoksuhaudoista ja korsuista rakennettiin uudelleen vuosina 2001–2003. Vuonna 2014 osa huonokuntoisista juoksuhaudoista kunnostettiin ja loppuosan ympärille pystytettiin köysiaita ja jätettiin maatumaan. Juoksuhaudat ovat avoinna yleisölle, vaikka osa on jo aidattu sortumavaaran vuoksi.

ÄNÄKÄISEN MUISTOMERKKI

Reitivalinnassa valitsin Lieksan kautta ajon kohti Kauhavaa ja Raatteentietä. Toinen reitti olisi ollut ajaa Nurmeksen ohi Salpalinjan tukikohdan kautta Kuhmoon. Salpalinjan kohteita tutkiessa vaihtoehtoja riittää, mikä tekee matkasta mielenkiintoisen ja maisemiltaan erittäin kauniin ja monipuolisen. Kappale kauneinta Suomea näkyy koko matkan ajan ikkunoista, ja sekös lämmittää mieltä tunteellisten kohteiden välillä.

Änäkäisen talvisodan viivytysasema

Änäkäisen viivytysasema kenttälinnoitettiin 10.10.–30.11.1939. Linnoitustyöt suoritti pääosin paikallinen erillispataljoona 13 (ErP 13). Varsinaiset taisteluasemat rakennettiin Kivivaarantien suunnalla Änäkäisen vesistön länsirannalle ja tien eteläpuolella Vornasenvaaraan. Asemaan saatiin syvyyttä rakentamalla etuasema vajaa 300 metriä pääaseman eteen ja vastaanottoasema Laklajoen länsipuolelle.

Asemaan ehdittiin ennen sotaa rakentaa taisteluhaudat ja pesäkkeet, tärkeille alueille yhdysautoja, katetut konekivääripesäkkeet tien suunnalla sekä piikkilankaesteitä aseman eteen. Panssariesteiksi siirrettiin pää- ja etuaseman eteen irtokivilohkareita ja aseman eturinteeseen kaivettiin puilla verhottuja rinneleikkauksia (pystyeste). Suojakorsujen rakentaminen jäi sodan alkaessa kesken, joten osittain maahan kaivetut teltat olivat ainoa lepopaikka viivytystaistelujen aikana.

Änäkäisen rannalla on paikoitusalue, jossa on muistomumenttina kaksi tykkiä ja muistolaatta. Vieressä järven rannalla on hyvä laavupaikka pysähtyä taukokahville.

4. päivä TALVISODAN VIISIKKO

Lieksa–Nurmes-alueella on nähtävillä sotahistoriallisia kohteita maastossa edelleenkin varsin paljon. Via Karelian reitin varrella niitä tulee vastaan yllättäen tien varrella. Juoksuhautoja, pesäkkeitä, korsuja ja tuliasemia. Itselle ehdottomasti hätkähdyttävintä olivat panssaries-tekivilouhoksien yhtäkkinen ilmes-tyminen männikön tai aluskasvil-lisuuden keskeltä. Niiden valtava lukumäärä koko Salpalinjan matkalta, 40 000 kpl, on vähintäänkin vaikuttava. Ryhmä rivissä olevia, jo sammal-tuneita kivipaasia antaa ensivaikutelman hautakivistä, mitä ne eivät luonnollisestikaan ole. Tunnelma on kohdatessa joka kerta pysäyttävän harras.

Paikka paikoin vuosikymmenet ovat kohdelleet koval-la kädellä Salpalinjan asemien rakennelmien puosia, ja osassa asemia on mm. korsujen ja katettujen tuliasemi-en katot ovat joko pääosin romahtaneet alas tai luhistu-massa. Toivottavasti nämä eivät ajan kuluessa katoa kokonaan

Viisikon linja ja samalla Salpalinjan etuasema raken-nettiin vuonna 1939 YH:n eli ylimääräisten kertaushar-joitusten aikana. Puolustusasema joutui 9.12.1939 to-sitoimiin, kun vihollinen hyökkäsi asemaa vastaan. Onneksi Viisikon linja oli yksi parhaiten varustelluista puolustusasemista, joten vihollisen iskut saatiin torjut-

tua ja vihollinen vetäytyi jouluaatto-na 1939 takaisin rajan taakse.

Mottitaktiikka kehittyi vuoden 1940 aikana. Mottitaktiikassa heikompi tasoittaa voimasuhteet kouk-kauksien avulla saartaen ja kat-kaisten huoltoyhteydet ja pilkkoen divisioonat pienempiin, paremmin hyökättäviin kohteisiin. Mottitak-tiikka on ansaitusti ollut sodassa toimiva taktiikka tuhota vihollinen maastossa. Jatkosodassa asemaa ei tarvittu, koska etulinja pysyi kaukana Pielisjärven kohteista. Viisikon linjaa oli kuitenkin vahvistettu etuasemalla välirauhan aikana.

Mottitaktiikka kehittyi vuoden 1940 aikana. Mottitaktiikassa heikompi tasoittaa voimasuhteet kouk-kauksien avulla saartaen ja kat-kaisten huoltoyhteydet ja pilkkoen divisioonat pienempiin, paremmin hyökättäviin kohteisiin. Mottitak-tiikka on ansaitusti ollut sodassa toimiva taktiikka tuhota vihollinen maastossa. Jatkosodassa asemaa ei tarvittu, koska etulinja pysyi kaukana Pielisjärven kohteista. Viisikon linjaa oli kuitenkin vahvistettu etuasemalla välirauhan aikana.

5. päivä RAATTEENTIE

Raateentielle saavuttaessa jo paikan nimi resonoi niin vahvaa kunnioitusta, puhumattakaan yhden unelman toteutumisen vierailta historiallisella alueella, että small talk -taitoja ei juurikaan kaipaa – olen täällä vihdoin.

Raateentien käynnin päivälle osui myös sopivasti RE-SULin Nijmegen etämarssihaaste. Mahdollisuuden avautuessa ja säänkin ollessa suotuisa, hoidin MPKL ry:n henkilönnan edustuksen 10 km:n osuudesta Raateentien suoralla. Taipaleen alkuosuudelle tuli kohdalle pitkos-puukierros suolle ja muistomerkki venäläisten kaatuneiden sotilaiden muistolle.

■ Raateentien pitkospuut

Samalla otin kuulokkeista kuunteluun muuttaman eri dokumentin alueen tapahtumista hyökkäyksen aikana. Tunnelma marssia varten oli siis taattu, vähintäänkin tässä vaiheessa kunnioitusta ja arvostusta herättävä. Puistattavan kylmäävää oli kävellä maisemissa, joissa sydäntalven pakkasen repiessä tulitusten ohessa ilmaa, on saavutettu yksi merkittävimmistä voitoistamme sodan aikana. Käynti sekä Etelä- että Pohjois-Karjalassa auttaa ymmärtämään paikallisten korpisotureiden roolin merkitystä. Paikallisen luonnon ja sään tuntemus on ollut tärkeässä roolissa Neuvostoliiton hyökkäystä vastaan. Sallinjaa tarkastellessa usein kuultu kommentti ”oli onni, että Venäjä hyökkäsi juuri talvella” puolustaa paikkaansa. Saimme etulyöntiaseman suurta vihollista vastaan, vaikka kalusto ja muu materiaali ei ollut toivotulla määrällä- ja laatutasolla.

Raateentien museoalue on vierailun arvoinen paikka. Museo on helppo käydä läpi näyttelyalueella. Museossa on mukana osavia oppaita, jotka kertovat kalustosta ja vitriinien esineistä ja puvuista. Sisäänpääsymaksuun kuuluu lyhyt luento ja dokumentti alueesta ja taistelun hetkistä. Itse piha-alueen suurin nähtävyys – ja säväyttävin kokemus itse marssin jälkeen – oli kävellä muistomerkkilohkareiden muodostaman ympyrän läpi. Ikituli liehui sitkeästi piiskaavassa tuulessa, eikä toivottavasti sammu koskaan.

”30.11.1939 Venäjän aloittaessa sodan Suomea vastaan ilman sodan julistusta, oli heillä oli hyvin varusteltu yli miljoonan miehen armeija. 1.1.–7.1.40 Raateentien taistelusta tuli verilöyly puna-armeijalle. Korpisoturien taidot olivat mainittavia. Nopsapartio suksilla oli tehokas, ja metsä oli suomalaisille turva ja tuttu. Venäläiset pelkäsivät ja kammoksuitvat suomalaisia sotilaita, valkoista kuolemaa.

Raateentien hyökkäyksen onnistumisessa on ollut monta Suomen kannalta tärkeää elementtiä; hyökkäyksen alkaminen talviaikaan mahdollisti etulyöntiaseman Venäjän Kosovosta ja etelämmästä sijoitetuille sotilaille. Heidän talven olosuhteiden kokemus ja selviytymistaidot olivat heikot.”

YouTube-dokumentti

”Pst-tykki tuhosi 2.1.1940 8 puna-armeijan panssarivaunua. 3.–4.1.1940 keskityttiin joukkojen (yllätyshyökkäyksiä samaan aikaan) siirtämiseen suksia vihollisen sivustaan. 5.1.1940 suomi aloitti 10 divisioonan voimin hyökkäyksen ankarissa talviolosuhteissa, 35–40 asteen pakkasessa. 6 pataljoonaa Haukilan alueelle. 1 vanki saatiin. 6.1 huomattiin Venäjän vetäytyvän. Itään vetäytyvä divisioona, suomalaiset saivat katkaistua lopullisesti Raateentien huoltoyhteydet.

Päivän kuluessa saatiin lisää ukrainalaisia sotilaita. Vastassa oli kuitenkin sisukas ja yhtenäinen Suomen armeija. Venäjän sotataktiikka oli katkaista Suomi kahtia Suomussalmen kohdalta Ouluun asti. Venäjän 2 divisioonaa hyökkäsi itärajalla Suomeen. Suomalaisten etelästä ja lännestä tulevat vastahyökkäykset pakottivat venäläiset jättämään raskaan kaluston kuitenkin taakseen.

1.1.1940 taistelut Venäjän 44. divisioonaa vastaan alkoivat. Neljän aikaan aamulla alkoivat Raateentiellä taistelut, jossa neljänä kiilana aloitettu hyökkäys ajoi venäläiset motteihin, ja he menettivät taistelussa yli 20 000 miestä. Pakkasen ollessa välillä yli 40 astetta oli luonto taistelussa Suomen puolella. Sotasaalis Raateentiellä oli mittava, jopa enemmän kuin mitä ehdittiin Puolustusvoimien osalta ostaa tai tilata.”

YouTube-dokumentti Talvisota 1939

6.päivä KUHMON TALVISOTAMUSEO JA JYRKÄNKOSKEN MUSEOALUE

Kuhmon leirintäalueen vierestä löytyy sotahistoriallinen Talvisotamuseo. Museon näyttelyn kokoamiseen on käytetty paljon aikaa ja työtä, koska tietoa on tarjolla valtavasti. Näyttelyohjeen saatuaan käteen opastaa ohjeen

sivut numeroidussa järjestyksessä mitä missäkin huoneessa on esillä. Näyttelyssä on paljon tauluja, vitriinejä ja kertomuksia, joissa on runsaasti paikallisten ihmisten henkilöhaastatteluja, tapahtumien todella tarkkaa kertontaa alueelta. Tarinat evakuoinneista, alueen pommituksista, itse taisteluista ja alueen jälleenrakentamisesta tekevät sota-ajan tapahtumat huomattavasti läheisemmäksi kävijälle ja koskettavat kovapintaisempaakin vierailijaa. Paikallisten ihmisten karujen kokemusten ääni tulee niin hyvin tarinoissa esiin, että on lähes uskomahtonta, että tapahtumista on kulunut vasta yli 70 vuotta. Sota koskettaa aina.

Museon esineistöt kertovat kattavaa perustietoa sotakaluston toiminnasta ja käytännön vinkkejä, kuinka selviytyä joko eräolosuhteissa tai tuolloin sota-ajan olosuhteissa. Museo on ehdottomasti käynnin arvoinen paikka kuvankauniissa kangasmetsässä. Alueen rantareitillä kannattaa käydä tekemässä kävelykierros museovierailun jälkeen – saa samalla jäsentää museon antia rauhoittamalla luonnon helmaan.

”Kuhmon kirkonkylän ja suomalaisten taisteluasemien pommitukset sekä motteihin saarrettujen joukkojen avuksi lähetetyt apuvoimat eivät kuitenkaan tuottaneet vihollisen tuottamaa tulosta. Muun muassa eversti **Dolinin** johtama arviolta 1 800-miehininen hiih-

■ Näkymä Raateentieltä.

■ Konneveden Kansallispuisto.

■ Suomen pienin lottamuseo.

toprikaati, ”Kuoleman kuriiri Kuhmossa”, tuhottiin lähes viimeiseen mieheen Kesselin ja Vetkon talojen lähimaaston armottomissa korpitaisteluissa 12.–16.2.1940. Kuhmon suunnalla suomalaisten kannalta raskaimmat taistelut käytiin Kilpelänkankaalla ja Löytyvaaran maastossa. Vihollisen ylivoimasta ja raivoisasta painostuksesta huolimatta suomalaiset onnistuivat pitämään asemansa sodan loppuun saakka.” Dolinin hiihtoprikaatin ansiosta vahvistuivat tapahtumat, jotka hakevat vertaistaan talvisodassa.

Jyrkänkosken ulkoilmamuseo on ehdottomasti vierailun arvoinen kohde. Paikalle on helppo pysähtyä joko matkalla etelästä kohti Kuhmoa tai sieltä alaspäin tultaessa. Paikalla on kesä- ja lomasesonin ajan paikalliset vapaaehtoiset reserviläisoppaat kertomassa ulkona olevasta kalustonäyttelystä, korusista ja toiminnasta maastossa sodan aikaan. Opas-toiminta on jälleen yksi hieno esimerkki, miten erilaista reserviläistoimintaa saa ja voi harrastaa.

Paikallinen lottayhdistys ylläpitää museolla pientä kahvilaa ja Suomen pienintä lottamuseota alueen reunamalla. Pieni museomökki kertoo läpileikkauksen lottatoiminnasta elävästi aitojen tarvikkeiden ja esillä olevien esineiden ja valokuvien kautta.

Alueelle astuessa ensimmäinen silmiin osuva merkki panssarivaunujen lisäksi on kivipaasi, jossa lukee: ”Tähän pysähtyi vihollisen eteneminen 7.12.1939.”

Alueella on sekä juoksu- että ampumahautoja, joihin voi tutustua helposti jalkautuen. Alueelle on Karjalasta tuotu yli 100-vuotias hirsirakennus, jossa on lisää kuva- ja esinemateriaalia.

Ulkona katetuissa tiloissa on valokuvanäyttelyjä, joissa kerrotaan sodan tapahtumista, kaatuneista

ja heidän hautapaikoistaan. Herkimmille tämä satua olla tunteellinen kokemus käydä läpi. On hienoa, miten yksityiskohtaisesti tietoa on säilynyt ja säilytetty nykyisille ja tuleville sukupolville. Vapaaehtoinen maanpuolustustyö kantaa upeasti hedelmää myös tässäkin historian tallennustyössä.

7. päivä Etelä-Konneveden Kansallispuisto Joensuu–Kuopio

Konneveden kansallispuisto on niin sanotun Sinisen tien varrella itärajan ja Vaasan välillä, Savon sydämessä. Paikalle pääsee todella helposti reilun kilometrin kävelyn jälkeen parkkipaikalta. Ensimmäinen laavu ja leiriytymisalue on todella siisti ja hyvin ylläpidetty. Rannalle päästään ymmärtää vaarojen korkeuden; vastarannan pystysuora seinämä puustoineen on vähintäänkin pysäyttävä.

Korkeuserot ovatkin alueen erikoisuus – ja haasteellisuus. Kesällä sadepäivän jälkeen osa patikointipoluista tulvi yli tai oli vaarallisen mutaisia ja liukkaita. Kunnan varustelu on siis paikallaan, jos haluaa kiertää pisimmän, Kolmen vuoren vaelluksen, läpi. Vaihtoehtoja löytyy reittivaihtoehtoilta, Vuori-Kalajan esteetön reitti 300 m lammen ympäri, antaa myös perheen pienimmille ja lastenvaunuille hyvän maisemareitin.

Päivävierailu tai muutaman yön retkeily onnistuu näissä jylhissä maisemissa. Kesäretken ja kauniin Suomen luonnon ihailuni päättyi Salpalinjan tutkimusmatkan osalta tänne, eikä lainkaan haikeudella.

Halu nähdä upeaa kotimaatani lisää ja jatkaa Salpalinjaa kohti pohjoista jää odottamaan ensi kesää.

Lähteet ja lisätietoja:

Suomen Sotilas; Muistoja Pohjolasta – Opas suomalaisten sotamuistomerkeille ja taistelupaikoille

<https://yle.fi/uutiset/3-11403518> - Teloitetut

<https://areena.yle.fi/1-4151732> -Salpalinja, konkreettista puolustushistoriaa

<https://youtube.com/watch?v=TalvisodanSuomalaissotavankienhaastattelu>

Tietoa Kainuun talvisodasta 1939-1940; ”Kuoleman kujanjuoksu” – Alfamer Oy 2006

”Tuonelan Tulenliekit” – Edico Oy 2011

”Erään pataljoonan sotatie” - Books On Demand 2016

Kuhmo Camping - http://juhlatakomo.fi/majoitus/

Lappeenranta - http://campinglappeenranta.fi

Etelä-Konneveden Kansallispuisto - https://www.luontoon.fi/etela-konnevesi/

Patvinsuon Kansallispuisto - https://www.luontoon.fi/patvinsuo

■ Upinniemen Kevan sammutustilaisuuteen osallistuneet yhteiskuvassa Kevan antennin kanssa.

KEVA78 poistettiin käytöstä

Ilmavoimia yli 40 vuotta palvelleet KEVA78-keskivalvontatutkat poistui käytöstä heinäkuun aikana.

■ TEKSTI: HEIKKI MARTTILA
TUTKAMIESKILTA R.Y.
KUVAT: ILMAVOIMAT

Käyttöön tullessa KEVA78-tutkat paransivat merkittävästi Suomen ilmapuolustusta.

KEVA78-tutkakaluston kehitystyö käynnistyi 1960-luvulla Puolustusvoimien, alan kotimaisen teollisuuden ja tutkimusosastojen yhteistyönä. Ensimmäinen järjestelmä toimitettiin Ilmavoimille vuonna 1978. Ilmavalvontaa tehostaneen ja mittaustoimintaa automatisoineen KEVA78-kaluston käyttöönotto oli merkittävä kehitysaskel Suomen ilmapuolustuksen modernisoinnissa.

Nyt tutka-asemille sijoitetut KEVA78-tutkat on korvattu 2010-luvulla siirrettävällä KEVA 2010 -keskivalvontatutkakalustolla.

Sammutustilaisuudet

Upinniemen ja Kaamasen tutka-asemilla järjestettiin 30.6.2020 tilaisuudet pitkään palvelleen järjestelmän käytöstä poiston kunniaksi.

Upinniemen tilaisuuteen osallistui Ilmavoimien henkilökunnan lisäksi KEVA-veteraaneja. Veteraaneista paikalla olivat

jo eläkkeellä olevat **Risto Ivars**, **Veikko Hylander**, **Jouko Lanteri**, **Leena Lanteri** ja **Reino Jormalainen**. Veteraanit olivat olleet suunnittelu-, valmistus- ja käyttötehtävissä.

Tilaisuuden aluksi tutustuttiin KEVA78:n korvanneeseen KEVA 2010 -kalustoon. Tätä seurasi päivän pääaihe, eli virallinen tutkan sammuttaminen. Lähetinkonttiin ahtautuneet Ilmavoimien esikuntapäällikkö prikaatikenraali **Jari Mikkonen**, aseman ensimmäinen päällikkö Veikko Hylander ja aseman nykyinen päällikkö yliluutnantti **Mikko Lounasvuori** sammuttivat tutkan klo 11.41. Vaikutti siltä, että sammutuksen jälkeen KEVA-veteraaneilla oli herkkä hetki.

Kahvitilaisuudessa prikaatikenraali Jari Mikkonen kertoi KEVA-historiaa kiittäen samalla KEVA-projekteissa olleita. Kahvipöydän ääressä Risto Ivars muisteli KEVA:n valmistuksen alkuaikoja, jossa pakon sanelemana perustettiin Puolustusvoimiin Riihimäelle ns. tutkatehdas. Esiin tuli myös Sähköteknillisen tutkimuslaitoksen merkittävä osuus tutkan suunnittelussa.

Kaamasen KEVA78-keskivalvontatutka sammutettiin kello 12. Tutkan sammutti Lapin lennoston komentaja eversti **Antti Koskela**. Paikalla tilaisuudessa oli tutka-asemalla vuosien varrella palvelleita henkilöitä sekä Lapin lennoston henkilöstöä. Kaamasen tutka-asemalla tilaisuuteen liittyi F/A-18 Hornetin ylilento.

Historiikki ja KEVA78

MVT eli matalavalvontatutkaprojekti alkoi jo 60-luvun puolivälissä. Projekti sisälsi S-alueen lähetin-vastaanottimen (SLV), antennikonaisuudet (valvonta- ja korkeudenmittaustutkat), näyttölaitejärjestelmät, tiedonsiirtojärjestelmät ja tehonsyöttöjärjestelmät. Järjestelmän suunnittelua johti Pääesikunnan sähköteknillinen osasto. Prototyypin valmistumisen jälkeen tarkoitus oli, että laitteet valmistaisi kotimainen teollisuus, mutta lopullisten tarjouspyyntöjen vastauksena kotimaiset teollisuuslaitokset vetäytyivät tarjouskilpailusta. Tästä johtuen Riihimäelle Viestikeskuskorjaimolla aloitettiin tutkien tuotanto. Kaikkea siellä ei tehty, vaan alihankintana valmistettiin paljon osia. Kokoonpanot, testauk-

■ Aseman nykyinen päällikkö yliluutnantti Mikko Lounasvuori, Ilmavoimien esikuntapäällikkö prikaatikenraali Jari Mikkonen ja aseman ensimmäinen päällikkö Veikko Hylander sammuttivat Upinniemen KEVA78:n tutkan klo 11.41.

KEVA78 on merkittävä saavutus kotimaisen elektroniikan kehittämisessä, ja se loi maahamme tutkateknistä tietotaitoa.

---

set ja järjestelmien käyttöönotto oli Puolustusvoimien hallussa.

Koska KEVA78:n, kuten järjestelmää myöhemmin kutsuttiin, suunnittelu ja valmistus oli omissa käsissä, laitteistoja pystyttiin pääosin Puolustusvoimien piirissä itse huoltamaan ja päivittämään. Nyt yli 40 vuoden kuluttua käyttöön otetut järjestelmät ovat kokeneet varsin monta muutosta, joilla laitteet ovat pidetty ajan tasalla ja toimintakuntoisina. KEVA78 on merkittävä saavutus kotimaisen elektroniikan kehittämisessä, ja se loi maahamme tutkateknistä tietotaitoa.

Vajaa kaksi vuotta sitten käynnistyi tälle kansalliselle menestystarinalle historiikin kirjoittaminen. Työ tehdään kiltavetoisena, eli mukana ovat Ilmavoimien Viestikilta ja Tutkamieskilta. Ilmavoimat antaa merkittävää apua. Kirjan päätoimittaja on eversti evp. **Martti Lehto**. Hän on kirjoittanut myös muita alan kirjoja sekä artikkeleita. Historiikkiin on kerätty tietoja ja valokuvia paljolti arkistoista. Lisäksi KEVA78:n suunnittelun, valmistuksen, käytön ja ylläpidon eri vaiheissa mukana olleista on haastateltu yli 40 henkilöä. Historiikki ilmestyy ensi vuonna.

■ MiG-21 on museon portin vierellä. Taustalla hirsinen museorakennus.

Ilmatorjunnan Severi-tutka Parkanoon tulevaan sotamuseoon

■ TEKSTI: HEIKKI MARTTILA • TUTKAMIESKILTA R.Y.

Mäntyvaltaiselle kankaalle on nousemassa yksityinen sotamuseo. Vierailin paikalla elokuun alussa, ja silloin alueella oli osin maan alla oleva korsumainen, noin 200 neliön korsu-/näyttelyosasto sekä maanpäällä oleva hirsirakennus.

Projektin takana on eläkkeellä oleva koneurakoitsija **Vesa Friman**. Vesa on vuosien aikana kerännyt Riihimäelle erilaista sotakalustoa, joista heinäkuun alussa Puolassa lentänyt MiG-21 on siirretty Parkanoon katseenvangitsijaksi. Muuta ulkona olevaa kalustoa käyntini aikana oli Suomen ilmatorjunnassa palvellut Severi-tutka. Syksyn aikana Riihimäellä olevat tavarat siirretään Parkanoon ja museo alkaa muodostua.

Sotamuseossa ollut Severi oli huutokaupattavana noin vuosi sitten, ja Vesa Friman päätti hankkia sen. Sisältä Severi on hyvässä näyttelykunnossa, mutta ulkopinnan Vesa aikoo hiekkapuhaltaa ja maalata uudelleen. Suomessa on jäljellä kaksi muuta Severiä: Tuusulan Ilmatorjuntamuseossa ja Hämeenlinnan Museo Militari-

Sotamuseossa ollut Severi oli huutokaupattavana noin vuosi sitten, ja Vesa Friman päätti hankkia sen.

assa. Hämeenlinnan Severi on ollut kenttätyökistön käytössä. Severi-tutkat hankittiin Suomeen 1950-luvun puolivälissä. Tutkamieskilta avustaa Severin tietojen keräämisessä ja mahdollisen esittelytaulun tekemisessä. Vesalle kiitos, koska Severi pääsi kotimaiseen museoon.

Museo avataan ensi keväänä.

■ Severi ja Vesa Friman museon työn alla olevalla pihalla.

Maanpuolustuksen opetuksesta kansakoulussa

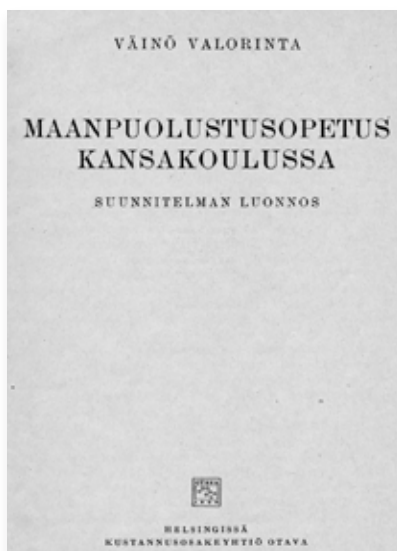
Vuonna 1937 Kustannus-osakeyhtiö Otava julkaisi 40-sivuisen kirjasen Maanpuolustusopetus kansakoulussa.

Kirjan on kirjoittanut Väinö Valorinta. Kirjan alkulauseessa tekijä mainitsee: ”Odotettua suunnitelmaa kansakoulun maanpuolustusopetusta varten ei ole julkaistu viralliselta taholta. Koska opettajisto on halukkaat tätä ainetta vapaaehtoisesti opettamaan, niin rohkenen asiaa harastavan opettajiston toivomuksia ja odotuksia noudattaen julkaista laatimani luonnoksen samalla toivoen, että tämä raudan kuumana ollessa tehty suunnitelma edistäisi kysymyksen eteenpäin menoa ja poistaisi harhakäsityksiä.”

Kirja ei ollut virallinen opetusohjelma, vaan suunnitelman luonnos ja tarkoitettu oppaaksi opettajille. Tämä messuilta löytämäni kappale on ollut Suodenniemen Kiiikoisten kansakoulun opettajakirjaston kirja numero 96.

Johdannossa kerrotaan: ”Eesti, Puola, Italia, Venäjä ym. maat antavat kouluissaan maanpuolustuksen alkuopetusta varhaisnuorisolle. Tämä kysymys on ajankohtainen meilläkin. V. 1935 sotaväen päällikkö teki ehdotuksen komitean asettamisesta tutkimaan ja suunnittelemaan maanpuolustusopetusta, ja kouluhallitus puolsi ehdotusta.”

Kirjan opeista moni asia voisi olla tämänkin päivän opetusohjelmassa yleisenä kansalaistietona ja-tapana. Jotkut kirjan asiat eivät sovi ollekaan nykyaikaan. Seuraavassa on muutamia otteita kirjasta.

On suosittava myös sota- ja puolustusaiheisia laskutehtäviä – nykyiset laskukirjat niitä karttavat.

Retket. Retkillä saadaan paikallis- ja maastontuntemusta, etäisyyksiä opitaan arvioimaan, ilmansuuntia määrittämään ja suunnistamaan, siellä voidaan varsinaisia maastoleikkejä harjoittaa. Maastossa on muistettava luonnonsuojelua, siis vältettävä tarpeetonta taimien tallaamista sekä kukkien ja oksien katokomista. Yksityisomaisuutta on ankarasti kunnioitettava toisen maalla liikkessa. On noudatettava siivoa käyttäytymistä, johtajan tahtoon alistumista sekä joukko- ja ryhmäkuria, eikä yleisiä liikenneohjeita ole halveksittava.

On vältettävä mm. puhelin- ja sähköjohtojen eristäjien kivittämistä. Rikkomisesta aiheutuu suuria vahinkoja ja rangaistus. Retki saa olla väsyttävä, mutta ei liian rasittava, koska oppilaat sitä paitsi kulkevat edestakaisin kodin ja koulun väliä.

Eläinoppi. Maanpuolustuksen kannalta on aihetta kohdistaa huomio hevoseen, koiraan, lampaaseen ja kyyhkyseen sekä eläinsuojeluun. Partiotientia ajatellen olisi opittava matkimaan eräiden tunnettujen lintujen ja metsäeläinten ääniä, joita käytettäisiin salamerkkeinä. Hevonen ratsuna ja vetoeläimenä, hevosen ruokinta, sukiminen, kuolaimet, hampaat, kengitys ja länget sekä yleinen kohtelu ovat käsittelyaiheina. Suomalainen hevonen sotaratsuna, hakkapeliittain ratsut. Koira talonvahtina, paimenena Lapissa, riistanajajana. Poliisi- ja sotakoira ovat erikoisesti esiin otettavia aiheita. Lammaislahjoittaa villat sotilaspuvun sarkaan. Sotkamoon lampaan villa erikoisen hyvää kotimaisesta villasta. Kyyhkyinen palvelee viestinviejänä maanpuolustusjoukoissa. Vrt. Vedenpaisumus-kertomusta. Ihmisen velvollisuudet hyödyllisiä eläimiä kohtaan.

Laskento ja mittausoppi. On suosittava myös sota- ja puolustusaiheisia laskutehtäviä – nykyiset laskukirjat niitä karttavat. Tällaiset laskuaiheet pitävät yllä tietoisuutta maanpuolustusvoimiemme olemassaolosta, ne täydentävät oppilaan tietopiiriä yhteiskunta- ja valtioelämästämme. Mittakaava laskuaiheena: Askelparimitta muutetaan metrijärjestelmän mittoiksi.

Terveysoppi. Kohtuullinen ja ravitseva ruoka elämän ylläpitäjänä. (Huom. kouluateria). Puhtauden noudattaminen: kasvot, kaula, korvat,

Pirkanmaan viestikiltalaisia etäsotilasmarssilla

■ TEKSTI: VEIKKO KUUMOLA, PVK PJ.

Pirkanmaan Viestikillan jäsenistöä osallistui 23.–26.7.2020 Reserviläisurheiluliiton organisoimalle Etäsotilasmarssille. Minimimatka oli 10 km. **Mirva Johansson, Raimo Ojala, Timo Järvi** ja **Veikko Kuumola** marssivat monena päivänä ja totesivat, kuinka kotiseudullakin on uutta nähtävää, kunhan suunnittelee marssireitin oikein.

Marssin jälkeen tuli lähettää raportiksi GPS-jälki valokuvana todisteena suorituksesta. Timo Järvi marssi jokaisena päivänä, ja Mirva ja Veikko saivat kokoon yli 100 km:n marssimatkan. Tapahtuma järjestetään jatkossakin, koska se sai liikelle yli 750 henkilöä joista n. 100 ulkomailta.

■ Alla: V. Kuumolan repunpunnitus. Reppu oli mukana kaksi päivää yht. 84 km. Mutta kolmantena päivänä haettiin kevennystä.

■ Alla: Mirva Johanssonin majoituskuva Hämeenkanalta marssittu 84 km/ 108 km.

Mikä ihmeen

■ TEKSTI: TIMO SÄYRINEN

TAISTELUNJOHTOKONE?

Taistelunjohtokone ei tarkoita sitä, että lentokoneessa istuu ilmavoimien kenraali antamassa käskyjä omille lentokoneille tai muodostelmille.

Taistelunjohtokone on useimmiten suurikokoinen, yleensä matkustajakoneen rungolle rakennettu lentokone, jossa on tehokas, useiden satojen tai jopa tuhansien maalien seurantaan kykenevä, 300–500 kilometrin kantaman ilmavalvontatutka, monipuoliset salatut puhe- ja dataviestiyhteydet sekä riittävä, jopa yli 20 vahvuinen miehistö, joka kykenee useiden, jopa yli 10 tunnin mittaisiin ilmasta käsin tehtyihin taistelunjohtovuoroihin.

Taistelunjohtokoneen tutka havaitsee vastapuolen lentokoneet ja seuraa niitä sekä alueella toimivia omia lentokoneita ja tarvittaessa tietenkin alueella liikkuvia neutraaleja, kuten matkustajakoneita. Taistelunjohtamisella ymmärretään tässä tapauksessa sitä, että taistelunjohtokoneen oman tutkan kuvasta muodostettu ja nykyään usein myös muiden, ulkopuolisten sensorei-

den informaatiosta yhdistetty ilmatilannekuva tai osa siitä lähetetään alueella toimiville omille lentokoneille. Tilannekuva voidaan lähettää puheena tai nykyään useimmiten digitaalisena. Omin lentokoneiden ja lentokoneosastojen tehtävästä ja tilanteesta riippuen ilmatilannekuvan informaatio voidaan vastaanottopäässä tulkita ilmoituksina, maalinosoituksina tai varoituksina, ja vastaanottavan osaston reagointi riippuu tietenkin tilanteesta ja osaston tehtävästä. Omia ilmaherruushävittäjiä pyritään myös vektoroimaan eli ilmoittamaan niille optimaalisin lentosuunta, jota lentämällä päästään parhaaseen asemaan varsinaisen ilmataistelun aloittamista varten.

Miksi ilmavalvontatutka sitten kannattaa sijoittaa lentokoneeseen? Lentävän ilmavalvontatutkan edut kiinteään maan päällä olevaan ovat ilmeiset. Ensinnäkin korkealla oleva tutka eliminoi pääosin maanpinnan kaarevuuden aiheuttaman tutkakatteen. Toiseksi vastapuolen on vaikeampi tuhota liikkuvaa tutkaa. Luonnollisesti taistelunjohtoko-

neet ovat ilmasodankäynnissä kaikkein arvokkaimpia lentokoneita eli tulta puoleensa vetäviä maaleja. Ainakin Venäjä on kehittänyt niitä vastaan 300-400 kilometriä kantavia ilmataisteluohjuksia, joiden hakumenetelmä on vastapuolen tutkasäteilyyn hakeutuminen.

Taistelunjohtokonetta ehkä kuvaavampi termi konetyypille on englanninkielinen lyhenne AWACS (Airborne Warning and Control System, lentävä varoitus- ja valvontajärjestelmä).

Juttu on julkaistu alun perin Suomen Sotilaan Hävittäjät -julkaisussa.

Aiheesta lisää:

Bishop, Chris: *The Aerospace Encyclopedia of Aerial Warfare, volume 2: 1945 to the present.* Aerospace Publishing Ltd, 1997

McCarthy, Donald: *The Raptors, all F-15 and F-16 Aerial Combat Victories.* Schiffer Publishing Ltd, 2017.

■ USAF:in Boeing E-3 Sentry -taistelunjohtokone. Kone on tehty B-707-matkustajakoneen rungolle, ja se on ollut palveluskäytössä vuodesta 1977 lähtien. Niitä on valmistettu noin 70 kappaletta, ja kone on edelleen käytössä. Taistelunjohtokoneiden tutkat ovat usein rungon yläpuolella pyöriviä lautasia tai kuten ruotsalaisessa Saab S100 Argus -koneessa rungon yläpuolelle sijoitettuja palkkimaisia rakenteita. Tulevaisuudessa on mahdollista, että tutkaelementit sijoitetaan suoraan lentokoneen runkoon ja siipiin, joten taistelunjohtokoneita ei välttämättä voida tunnistaa ulkonäön perusteella.

IT'S ATOMIC BOMBS

News Spreads Slowly,
Surprises Everyone Here

Jubilant And Satisfac
Follows Revelation Of
Product Manufactured

Richland was about the last place in
the atomic bomb. As in other parts of

President Truman

KAUHUN

Secret of

TASAPAINON SYNTY

75 vuotta Little Boysta

TEKSTI: KATARIINA SIMONEN

Toukokuussa 75 vuotta sitten sota oli päättynyt Euroopassa. Japani taisteli edelleen Yhdysvaltoja ja Brittiläistä imperiumia vastaan Aasiassa. Käytännössä Japani oli jo menettänyt mahdollisuutensa sotilaalliseen ratkaisuun meneillään olleessa kamppailussa, mutta se oli yhä merkittävä ja voimia kuluttava vastustaja. Japaniin syksyille 1945 suunnitellun hyökkäyksen, jonka koodinimi oli Operation

Olympic, arvioitiin maksavan liittoutuneille kymmenkertaisen määrän ihmishenkiä verrattuna Normandian maihinnousuun ja sen jälkeisiin operaatioihin läntisessä Euroopassa. Idässä, Japanin vastaisen operaation johdossa toimisi Yhdysvaltain kenraali Douglas MacArthur. Ydinpommi tuli kuitenkin tarjoamaan syyskesällä 1945 toisen – molemmille osapuolille – vähemmän tuhoa ja aikaa vaativan vaihtoehdon maihinnousulle.

■ Atomipommin
tuhoama Hiroshima
elokuussa 1945.

■ Ylinnä eversti Paul Tibbets Enola Gay -koneensa vieressä. Sen alla Fat Man -atomi-pommi, joka pudotettiin Nagasakiin. Alinna värikuvassa Enola Gay Mariaanien saarilla 1945.

Vuoteen 1945 mennessä Los Alamosin tiedemiehet olivat kehittäneet kaksi eri tyyppistä atomipommityyppiä: uraaniperusteisen Little Boy:n ja plutonium-aseen nimeltään Fat Man. Pommit olivat valmiita kokeiltavaksi. Yhdysvaltojen sotaministeri **Henry Stimson** sai 23. heinäkuuta 1945 asiasta viestin Potsdamiin, jossa Yhdysvaltojen tuore presidentti **Harry S. Truman** tapasi **Stalinin**. Little Boy olisi käytettävissä 6. elokuuta mennessä, Fat Man -tyyppi olisi valmis elokuussa, syyskuussa valmistuisi kolme pommia lisää, ja pommeja valmistaisiin joka kuukausi siten, että joulukuussa olisi valmiina seitsemän pommia. Kohteina etusijajärjestyksessä olisivat Hiroshima, Kokura ja Niigata. Kaupunkeja oli säästetty uuden aseensa testikohteeksi.

Potsdamin julistuksessa 26. heinäkuuta 1945 Yhdysvaltojen presidentti Harry Truman määritteli ehdot Japanin antautumiselle. Mikäli Japani ei suostuisi ehtoihin, nopea ja äärimmäinen tuho uhkasi Japania. Samana päivänä Yhdysvaltain merivoimien Portland-luokan raskas risteilijä *USS Indianapolis* toimitti Little Boy:n osat ja sukellusvene U-235

itse ammuksen Tinianin saarelle Tyynelle valtamerelle, jossa pommi koottaisiin. Myös viisi C-54 Skymaster -kuljetuskonetta lähti Kirtlandin lentotukikohdasta Albuquerqueen lastinaan Little Boy U-235 target, joka oli pommin viimeistelyyn tarvittava osa, sekä Fat Manin plutoniidin ja laukaisija. Little Boy oli valmiina käyttöön. 1. päivänä elokuuta Fat Man valmistui käytettäväksi 11. elokuuta. Japani oli tällä välin kieltäytynyt hyväksymästä Potsdamin julistusta ja lupasi taistella katkeraan loppuun. Sääolot eivät sallisi kuitenkaan Little Boy:n käyttöä Japania vastaan useaan päivään.

Eversti **Paul Tibbets** laati huipusäläisen määräyksen ensimmäisestä atomipommein tehtävästä hyökkäyksestä. Yhteensä seitsemän B-29-lentokonetta osallistuisi tehtävään. Hiroshima valikoitui ensisijaiseksi kohteeksi. Pommituslento vahvistui lennettäväksi elokuun 6. päivänä. Eversti Tibbets ohjaisi itse raskasta B-29-pommikonetta, jonka hän nimesi *Enola Gayksi* äitinsä mukaan.

Hiroshiman aurinko

Little Boy räjähti aamukahdeksalta Hiroshimassa noin 600 metrin kor-

■ Kenraali MacArthur USS Missourin kannella 2.9.1945, jolloin Japani allekirjoitti antautumisasiakirjat.

keudessa lähellä Aioin siltaa, joka oli kohteena. Pommi räjähti 12 000–15 000 tonnin voimalla ja tuhosi välittömästi ja täysin 12 neliökilometrin suuruisen alueen kaupunkia surmaten 80 000 ihmistä. Yhdysvaltojen energiavirasto arvioi, että yli 200 000 ihmistä kuoli seuraavan viiden vuoden aikana pommin aiheuttamiin vammoihin, kuten palo- ja säteilyvammoihin sekä yksiselitteisesti ydinsäteilyn aiheuttamiin syöpäsairauksiin.

Kun Japani ei antautunut välittömästi pommituksen jälkeen, Yhdysvallat pudotti kolmen päivän kuluttua toisen atomi-pommin, Fat Manin, Nagasakin kaupunkiin. Nagasaki ei ollut alun perin pommituksen kohde vaan Kokura, jossa oli yksi Japanin suurimpia ammustehtaita. Sääolot estivät Kokuran pommituksen, joten Nagasaki valikoitui kohteeksi. Noin 40 000 kaupungin asukasta kuoli välittömästi 9. päivänä elokuuta 1945. Japanin keisari **Hirohito** julisti Japanin antautuvan ehdoilta 15. elokuuta 1945 Japanin aikaa, joka tunnetaan Britanniassa V-J-päivänä (Victory over Japan Day). Amerikkalaiset viettävät sodan päättymisen muistopäivää 2.9., jolloin Japani allekirjoitti antautumisasiakirjat Iowa-luokan taistelulaiva *USS Missouri*n kannella. Toinen maailmansota oli päättynyt.

Nagasakin pommituksen tarpeellisuudesta kiistellään yhä – 75 vuotta myöhemmin.

Kilpajuoksu alkaa

Hiroshiman ja Nagasakin vaikutukset tuntuivat maailmalla. Yhtäältä valtiot ymmärsivät ydinaseen tehokkuuden. Alkoi kilpajuoksu sen hankkimiseksi. Neuvostoliiton ydinaseohjelma käynnistettiin toden teolla fyysikko **Igor Kurtšatovin** johdolla. Los Alamosista saadut Fat Manin tekniset piirustukset nopeuttivat työtä. Ensimmäinen ydinkoe tehtiin onnistuneesti Semipalantskin testialueella Kazakstanissa vuonna 1949. Kaksi vuotta myöhemmin räjäytettiin kaksi kertaa Fat Manin tehoinen pommi. Vuonna 1953 tehtiin ensimmäinen onnistunut fuusioräjähdyksestä fyysikko **Andrei Saharovin** suunnittelemana venäläisellä mallilla. Tie vetypommiin valmistukseen oli avoin. Yhdysvallat oli testannut omaa Ivy Mike -fuusio-pommiaan Tyynen valtameren Marshalinsaarella jo vuotta aikaisemmin.

Ydinaseiden kehittämisessä eteni toden teolla myös Britannia, jonka ydinaseohjelma oli käynnistynyt jo vuonna 1941. Se testasi ensimmäistä atomipommiaan onnistuneesti vuonna 1952 ja vetypommiaan 1956–57 Tyynellä valtamerellä. Ranska puolestaan keskittyi sodan jälkeen rauhanomaiseen ydinenergiakehitykseen. Tilanne muuttui kenraali **Charles de Gaulle**n valinnan ja viidennen tasavallan perustamisen myötä vuonna 1958. De Gaulle totesi: ”Sellainen valtio, jolla ei ole ydinaseita samalla, kun

muilla valtioilla on ydinaseita, ei kykene hallitsemaan kohtaloon." Ensimmäistä hyvin voimakasta atomipommia, jota kutsuttiin nimellä Gerboise Bleue (sininen aavikkorotta), testattiin Regannen keitaalla Algeriassa vuonna 1960, vetypommia testattiin vuonna 1968. Muina aktiivisina maina voidaan mainita Kiina, Intia, Pakistan ja Israel.

Niiden maiden joukko, joilla oli ydinaseohjelma, oli huomattavasti suurempi. Mukaan luokitui myös Ruotsi, joka luopui vuonna 1945 käynnistetyistä aseohjelmastaan ratifioituaan vuonna 1968 ydinaseiden leviämisen ehkäisyä rajoittavan ydinsulkusopimuksen.

Uhka

Vaikka ydinase oli haluttu ase, valtiot ymmärsivät myös ydinaseiden kasvavaan tuhoivoimaan ja niiden leviämiseen liittyvät riskit omalle turvallisuudelleen. Valtioiden ydinasevarustelun rajoittamiseksi esitettiin jo varhain useita aloitteita. Ensimmäinen tällainen oli vuonna 1946 Yhdysvaltojen presidentti Trumanin esittelemä Baruch-suunnitelma, jonka mukaan valtioiden ydinaseet asetettaisiin juuri perustetun Yhdistyneiden kansakuntien valvonnan alle. Suunnitelma ei saanut kannatusta. Vuonna 1953 Yhdysvaltojen presidentti **Dwight D. Eisenhower** teki puolestaan Atoms for Peace -aloitteen, jonka mukaan valtioita voitaisiin tukea rauhanomaisen ydinenergian käyttöön ottamisessa. Aloite johti muun muassa Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA) perustamiseen vuonna 1957. Varsinaisten rajoitussopimusten aikakausi alkoi 1960-luvulta, jolloin valtiot solmivat useita asevalvonnan alan kansainvälisiä sopimuksia.

Kirjoittaja on oikeustieteen tohtori ja Maanpuolustuskorkeakoulun dosentti.

TOP SECRET

HEADQUARTERS ARMY AIR FORCES
TOP SECRET
ROUTING AND RECORD SHEET

TALLY NO.	
By author: [Signature]	FILE NO. Air Force
C. G., 1700	
27 Apr 1945	(100-115)

SUBJECT: Target Information

TO: Director, Joint Target Group

FROM: Chief of Staff, Twentieth Air Force

DECLASSIFIED E.O. 11652, SEC. 3.3(e) NND 730039 By ERC NIS 06-4-74

DATE 28 Apr 1945

COMMENT NO. 1
MS/mc/lh 72993

1. In connection with contemplated operations using high explosive "tall boy" (12,000 lb.) bombs detonated above the ground (about 200 feet altitude), it is requested that this Headquarters be furnished suitable target information of targets having the following specifications:

- They should be located in a reasonably large urban area but the target itself should not be less than three miles in diameter.
- They should lie on the Japanese main island area between Tokyo and Nagasaki.
- They should possess high strategic value.

2. The following are suggested as possible appropriate areas:

- Tokyo Bay
- Kamasaki
- Yokahama
- Nagoya
- Osake
- Kobe
- Kyoto
- Hiroshima
- Kure
- Yamata
- Kokura
- Shimosenka
- Yamaguchi
- Kumamoto
- Fukuoka
- Nagasaki
- Sasebo

3. The destruction will primarily be accomplished by the air blast effect and the selection should be made with this thought in mind.

4. It will be appreciated if this information can be furnished to this Headquarters by no later than Saturday 5 May.

HEA: [Signature]
DECLASSIFIED
Authority NND 730039
BY: [Signature] NARS, Date: 11-2-73

[Signature]
LAURIS NORSTAD
Brigadier General, U. S. Army
Chief of Staff

TOP SECRET

3-1109 A.F.

HUHTIKUU 1945 "TOP SECRET" -LEIMALLA VARUSTETTU ASIAKIRJA

Alustava luettelo japanilaisista kohteista, joihin on tarkoitus iskeä ydinaseella.

Ydinpommia kuljettaneen sotalaivan synkkä kohtalo

■ Charles Butler McVay III.

Kun Yhdysvaltain raskas risteilijä *USS Indianapolis* oli kuljettanut ydinpommin osat ja radioaktiivisen materiaalin perille Tinianin saarelle Tyynelle valtamerelle, se määrättiin heinäkuun 28. päivänä 1945 purjehtimaan Leyten saarelle Filippiineille, jonne sen arvioitiin saapuvan 31. päivä. Puolivälissä matkaa Filippiinien merellä, 30. päivä heinäkuuta kello 00.15 laivan etuosaan osui kaksi Japanin laivaston I-58-sukellusveneen laukaisemaa torpedoa. Alus kääntyi ylösalaisin ja upposi 12 minuutissa. Arviolta 300 henkeä 1 196:sta kuoli.

Melkein 900 iskusta selvinnyttä miestä, pieni osa pelastusautoilla ja suurin osa meressä pelkissä pelastusliiveissä, joutui olemaan yli neljä päivää haiden, luonnonvoimien, nälän ja janon armoilla. Haiden hyökkäyksissä kuoli joka päivä noin 50 miestä.

Alusta ei kaivattu määräsatomassa, sillä oletettiin, että alus oli saanut uuden tehtävän ja muuttanut kurssia. Vasta 2. elokuuta rutiinilennolla ollut lentokone huomasi miehet. Alue tutkittiin 160 kilometrin säteellä, ja 316 miehistön jäsentä onnistuttiin pelastamaan. Suurin osa kuolleista oli saanut surmansa haiden hyökkäyksissä.

Jos *USS Arizonan* upotusta Pearl Harborin iskussa ei huomioida, laivan tuho oli Yhdysvaltain laivaston kaikki-

■ USS Indianapoliselta selviytyneitä sairaalassa elokuussa 1945.

en aikojen suurin yksittäinen tapahtuma menetettyinä ihmishenkinä. Laivan tuhosta ilmoitettiin julkisuudessa vasta kahden viikon päästä, kun Japani oli jo antautunut. *Indianapolis* oli viimeisiä toisessa maailmansodassa upotettuja aluksia.

Aluksen päällikkö **Charles Butler McVay III** pelastui ja joutui sota-oikeuteen laivansa vaarantamisesta. Normaalisti aluksen edetessä määränpäähensä reitillä tehdään suunnan muutoksia, jotta vihollinen ei löytäisi sitä niin helposti. McVay jätti väistelykuviot tekemättä ja oli määrittänyt kurssin suoraan kohteeseen. Vaikka Yhdysvaltain laivasto menetti yli 430 alusta toisessa maailmansodassa, McVay oli ainoa sota-oikeudessa tuomittu sota-aluksen päällikkö. Tuomio päätti

McVayn laivastouran, ja hän teki itsemurhan vuonna 1968.

Lokakuussa 2000 Yhdysvaltain kongressi käsitteli McVayn tapausta uudelleen ja vapautti tämän syyllisyydestä aluksen uppoamiseen.

Paul G. Allenin tutkimusalus *Petrelin* miehistö löysi 18. elokuuta 2017 aluksen hylyn pohjoisen Tyynen valtameren alueelta 5,5 kilometrin syvyydestä.

Juttukokonaisuus on alun perin julkaistu Suomen Sotilaan numerossa 4/2020.

■ USS Indianapolis.

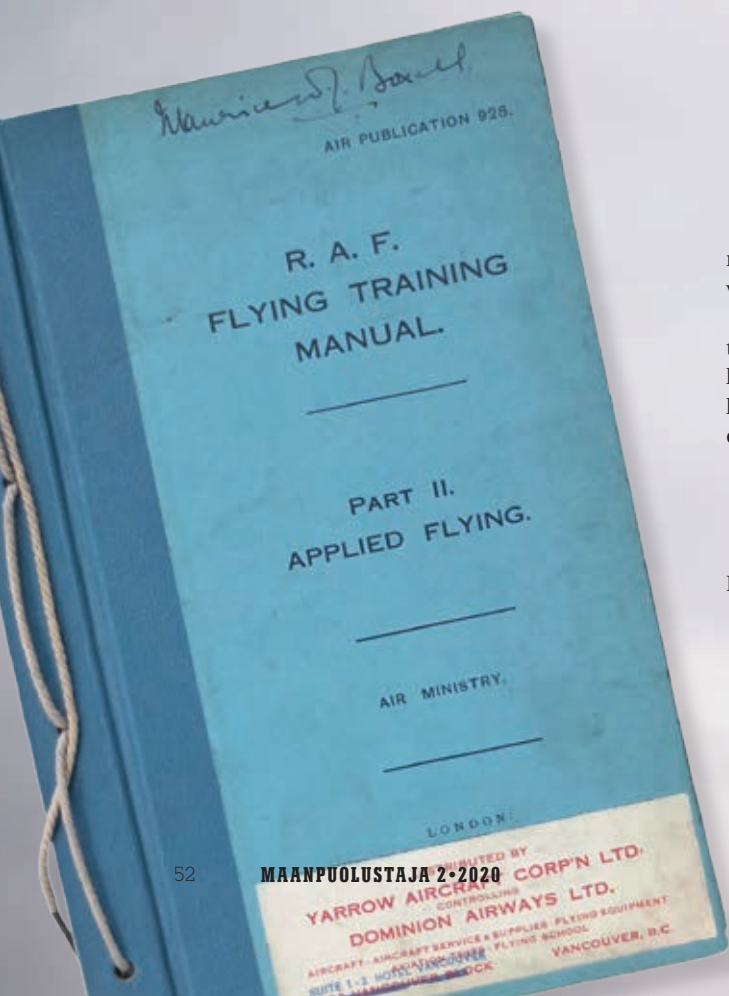

■ TEKSTI: TIMO SÄYRINEN

Ilmataisteluliikeshdinnän PERUSTEITA

Seuraava teksti on kirjoitettu ajatellen ensi sijassa ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikaisia hävittäjiä ja tekniikkaa, mutta periaatteet ovat soveltuvilta osin voimassa vielä nykyäänkin, suihkumoottorien, tutkien ja ilmataisteluohjusten aikakaudella.

Ilmataisteluliikeshdinnän tarkoitus on saattaa oma hävittäjä vihollislentokoneeseen nähden sellaiseen asemaan, josta hävittäjälentäjä kykenee käyttämään menestyksekkäästi aseitaan viholliskonetta vastaan sen tuhoamiseksi.

Liikeshdintä on useimmiten syöksyjä ja enemmän tai vähemmän tiukkoja kaartoja, jotta päästäisiin viholliskoneen taakse. Takasektorista ampuminen antaa keskivertoampujalle parhaat menestyksen mahdollisuudet. Lentäjät, jotka kykenevät ampumaan leikkaavilla lentosuunnilla suurella ennakkolla, ovat todella harvinaisia kaikissa ilmavoimissa.

Maallikko saattaa ajatella, että menestyksekkäs liikeshdintä edellyttää taitolentoliikkeitä. Asia ei kuitenkaan ole näin. Taitolentoliikkeitä ei yleensä ilmataistelun kannalta ole mitään lisäarvoa, viihde-elo-kuvia ehkä lukuun ottamatta. Ilmataistelun alkaessa etulyöntiasema on yleensä:

1. korkeammalla lentävällä lentokoneella tai muodostelmalla ja
2. sillä osapuolella, joka havaitsee vastapuolen ensiksi.

Ilmataistelu voidaan teoriassa jakaa esimerkiksi seuraaviin vaiheisiin:

- a. etsintä- ja havaitsemisvaihe
- b. lähestymisvaihe, jossa vastustajan ensinnä havainnut tai aloitekykyisempi osapuoli pyrkii liikehtimään ampuma-asemaan ja
- c. hyökkäysvaihe, jossa ampuma-asemaan päässyt ottaa vastapuolen tähtäimiinsä ja ampuu.

Älä ikinä koskaan milloinkaan ryhdy kaartotaisteluun sellaista hävittäjää vastaan, joka kaartaa paremmin kuin omasi.

Jos hyökkäys epäonnistuu tai jos missä tahansa vaiheessa kumpikin osapuoli havaitsee toisensa, on seurauksena joko siirtyminen kaartotaisteluun tai suorituskykyisemmän osapuolen irtautuminen taistelusta. Jos hyökkäyksen kohteena oleva hitaammin lentävä havaitsee nopeammin lentävän hyökkääjän riittävän ajoissa, on kohteena olevalla useimmiten hyvä mahdollisuus väistää kaartamalla hyökkääjää tiukemmin.

Lentokoneen ilmataisteluliikheidintään vaikuttaa kaksi suuretta:

1. **suorituskyky**, joka tarkoittaa ensi sijassa vaakalentonopeutta ja nousukykyä, sekä
2. **liikehtimiskyky**, jota voidaan mitata kaartosäteellä, kaartonopeudella (kuinka monta astetta sekunnissa lentokone kykenee muuttamaan lentosuuntaansa) sekä siivekenopeudella (kuinka nopeasti lentokone kääntyy pituusakselinsa ympäri). Liikehtimiskykyä kutsutaan usein puhekielessä ketteryudeksi.

Pienemmällä ilmanopeudella lentävä kaartaa yleensä pienemmällä kaartosäteellä. Ominaisuus helpottaa hyökkäyksen väistämistä. Suuri jatkuvan kaarron nopeus, joka on pientä kaartosädettä oleellisempi ja osin tähän nähden ristiriitainen ominaisuus, helpottaa kaartotaistelussa aggressiivisempaa osapuolta. Hyvään kaartonopeuteen vaikuttavat pieni siipikuormitus (siiven pinta-alan suhde lentokoneen massaan), suorituskyky (tiukka kaarto vähentää aina lentonopeutta, ja moottoritehot auttavat kompensoimaan tätä) sekä esimerkiksi nostovoimaa lisäävät laitteet ja lentokoneen osat, kuten ilmataistelulaipat.

Toisen maailmansodan ilmataistelukokemukset osoittivat, että hävittäjälle suorituskyky on liikehtimiskykyä tärkeämpi ominaisuus. Esimerkiksi ennen sotaa ja sodan alussa Neuvostoliitto, Japani ja Italia hakivat hävittäjäsuunnittelussaan enemmän liikehtimis- kuin suorituskykyä. Saksa, Britannia ja Yhdysvallat hakivat enemmän jälkimmäistä. Kolme ensin mainittua maata havaitsivat sodan kestäessä keskittyneensä väärin asioihin.

Hävittäjien välisissä ilmataisteluissa puhutaan kaartotaistelu-taktiikasta (dogfight) ja heiluritaktiikasta (bounce). Edellisellä ymmärretään taistelua, jossa osapuolet pyrkivät tiukoilla, yleensä vaakakaarroilla pääsemään

toistensa taakse. Kaartotaistelutaktiikka suosii tietenkin paremmin kaartavaa osapuolta. Heiluritaktiikka tarkoittaa hyökkäystä suurella nopeudella ylhäältä päin ja hyökkäyksen jälkeen syöksyn kehittämisen nopeuden avulla nousua korkealle seuraavaa hyökkäystä varten. Tätä taktiikkaa suorituskykyisemmän hävittäjän tulee käyttää paremmin liikehtimiskykyistä vastaan. Tiukat kaarrot syövät aina ilmanopeutta pois, ja pienissä nopeuksissa moottoritehoiltaan ja tehopainosuhteeltaan parempi hävittäjä on pinteessä paremmin kaartavaa vastaan. Kautta ilmasodan historian onkin pätenyt sääntö: Älä ikinä koskaan milloinkaan ryhdy kaartotaisteluun sellaista hävittäjää vastaan, joka kaartaa paremmin kuin omasi. Älä edes silloin, vaikka mielesi tekee.

Sääntö, jonka liian moni hävittäjälentäjä on kautta vuosikymmenten ilmataistelun huumassa unohtanut.

Oleellinen seikka on, että lentokoneen suorituskyky ja liikehtimiskyky vaihtelevat lentokorkeuden mukaan. Jos kahdella eri hävittäjällä on suuri ero toisen hyväksi suoritus- tai liikehtimiskyvyssä tietyllä korkeudella, niin jollakin toisella korkeudella erot voivat olla vähäisemmät, poistuneet kokonaan tai jopa muuttuneet vastakkaisiksi. Eri teoksissa eri lentokoneille annetut yksiselitteiset numeeriset suorituskykyarvot eivät usein kerrokaan kaikkea lentokoneiden välisistä eroista. Enemmän todellisuudesta kertovat suorituskykykäyrät, jotka on sijoitettu kuvaajaan jossa vaaka-akselilla näkyy mitattava ominaisuus, esimerkiksi maksiminopeus, ja pystyakselilla tekijä jonka suhteen ominaisuutta mitataan, esimerkiksi lentokorkeus.

Esimerkiksi vuoden 1940 taistelun Britanniaasta päätaisteluvastustajien osalta 17 000 jalan (noin 5 100 metriä) korkeutta alempana Bf 109 oli Spitfirea nopeampi, mutta mainitun korkeuden yläpuolella osat vaihtuivat.

Hävittäjän ilmataistelukykyyn kuuluvat suorituskyvyn ja liikehtimiskyvyn lisäksi kaksi muutakin tekijää:

1. hävittäjää ohjaavan lentäjän kokemus ja koulutustaso ja
2. hävittäjän aseistus.

Juttu on julkaistu alun perin Suomen Sotilaan Hävittäjät -julkaisussa.

[www.facebook.com/
suomensotilas](http://www.facebook.com/suomensotilas)

Suomen sotilaat.

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön ansiomitali

Pronssimitalin voi esittää tai anoa myös itselleen, jos mitalisääntöjen ehdot täyttyvät.

Hopeamitali myönnetään erityisansioista ja vain ulkopuolisesta esityksestä.

Lunastushinnat ovat 45 € + postikulut (pronssi) ja 130 € + postikulut (hopea).

Hakemuslomakkeita ja sääntöjä voi tilata Suomen Sotilaasta tai tulostaa lehden kotisivuilta osoitteesta: www.suomensotilas.fi

MUKANA JATKOSOTAKALENTERI 1941

TOINEN SUOMEN SOTILAAN

MAAILMANSOTA

8,90 € (sis. alv 10%)

**TAISTELU
BRITANNIASTA**

**MAIHINNOUSU-
SOTAA
TYYNELLÄ-
MERELLÄ**

**STALININ JA
HITLERIN SOTA**

**RATKAISU IDÄSSÄ 1944
PUOLASTA HIROSHIMAAN 1939-1945**

PNL WKO 2020-53
9 789529 872800
701771-2004

Hae omasi. Lehtipisteestä 3.11.

8,90 € (sis. alv 10%)